

תוכן עניינים

חלק א': מהותה של הבוררות - כללי	1
שער א': מבוא	1
פרק א': מהות הליך הבוררות ומטרתו	1
פרק ב': יתרונותיו של הליך הבוררות	3
שער ב': התערבות משפטית וסמכויות	5
פרק א': מגבלות ההתערבות המשפטית	5
פרק ב': סמכות הבורר לפסוק בסכסוך שלפניו בדרך של פשרה	7
פרק ג': ההבדלים בין הליך אישורו של הסכם ממון לבין הליך אישורו של פסק-בוררות	9
1. כללי	9
2. אישור הסכם ממון על-ידי בית-המשפט בהתאם לחוק יחסי ממון	9
3. הליך בוררות בין בני זוג - הסכם ממון שלא אושר על-ידי בית-המשפט לא ניתן לאשרו כפסק-בורר	9
פרק ד': פרשנות פסק-בורר	11
שער ג': מנגנוני הכרעה שהם לא בורר	13
פרק א': כללי	13
פרק ב': מאפייניו של הליך בוררות על-פי חוק הבוררות	15
פרק ג': הביקורת השיפוטית על מנגנוני הכרעה שלא על-פי חוק הבוררות	17
חלק ב': חוק הבוררות, התשכ"ח-1968 - הדין, דברי הסבר ודוגמאות ותקדימים	19
שער א': פרשנות	19
פרק א': הגדרות - סעיף 1 לחוק	19
1. כללי	19
1.1 הדין	19
1.2 תיקון לחוק הבוררות (תיקון מס' 4) מיום 18.11.26	19
1.3 ניהול הבוררות	20
2. "הסכם בוררות"	20
2.1 הסכם הבוררות	20
2.2 כריתת הסכם בוררות	21
2.3 חליפת מכתבים - הסכם בוררות במשמע	22
2.4 תוקפה של תניית-בוררות: בהסכם שבוטל, בהסכם מותנה ...	22
3. "פסק-בוררות" לרבות פסק ביניים	25

4	"בית-משפט" - סמכות	27
4.1	כללי	27
4.2	האם לבית-המשפט לענייני משפחה סמכות לאשר פסק-בורר?	29
4.3	סמכות בית-הדין לעבודה	29
5	"פסק חוץ" - אכיפת פסק-בורר	29
6	"דרישת הכתב" - אין פירושה גם דרישה לחתימה	32
6.1	העיקרון	32
6.2	הסכמת הצדדים, בדרך של התנהגות, לקבל על עצמם את תנאי החוזה הכתוב	32
6.3	תוקפו של הסכם בוררות - מועצה מקומית כצד - היעדר חתימות	34
6.4	לפי הדין, הסכם בוררות מוגדר בסעיף 1 לחוק הבוררות כ"הסכם בכתב" ויש צורך כי תוכח כוונה של הצדדים להתקשר בו, אך אין דרישה כי הסכם הבוררות יהיה חתום על ידם	35
6.5	הזדמנות נאותה למבקשים להוכיח את טענתם בדבר היעדר חתימה אמיתית של הבת על שטר-הבוררות	35
7	פקיעת הסכם הבוררות עקב זניחתו	37
	פרק ב': דוגמאות ותקדימים	39
1	תיקון מס' 4 לחוק הבוררות, התשכ"ח-1968 מיום 26.11.18 - פרשנות ויישום	39
2	בהיעדר נסיבות מיוחדות, מחדל של שנים בקידום הבוררות יגרור אחריו את התוצאה הבלתי-נמנעת של זניחת הבוררות, על השלכותיה	39
3	סמכות להורות על פקיעת הליך הבוררות וחידוש ההליכים	40
4	העברת פסק-הבוררות למ.י.ד.ר (לאחר שכתבי הטענות כבר בידיה) מאזנת בין האינטרס לחשיפת האמת ומנגד שלא לפגוע באינטרס הציבורי המעודד פניה למנגנונים השונים ליישוב סכסוכים מחוץ לכתלי בית-המשפט	41
5	ככל ששטר הבוררות עליו חתמו הצדדים (המשיבים) כלל הוראות בדבר ערעור בפני מותב בוררות אחר על פסק-בוררות סופי או פסק ביניים, ניתן לפעול על-פי הכתוב בשטר	42
6	קיים קושי בשלב זה לקבל את טענת המבקשת כי מדובר בסכסוך שניתן למסרו להכרעה במסגרת בוררות	43
7	הבורר אינו מוסמך לדון בתשלומים נוספים ואף אינו מוסמך לדון בטענותיה של ג.ע.ש לנזקים בגין עיכוב בהשלמת העבודות על-פי הסכם המצודה	44

8. ההליך לאישור פסק-הבורר או ביטולו טרם הסתיים, ועל-כן לא ניתן, לפחות לא בשלב זה, להיעתר לבקשת המשיבים למינוי כונס נכסים	45
9. הליך הבוררות נזנח והסכם הבוררות פקע	47
10. הוראת הגבלת הייצוג הקבועה בתקנון מוחלת באופן שוויוני על כלל המתדיינים במוסד לבוררות של הבורסה - נדחתה בקשת לשכת עורכי-הדין להצטרף להליך כידיד בית-משפט	48
11. הנתבעת התנהלה בחוסר תום-לב, סיכלה את הליך הבוררות ולכן, עליה לפצות את התובעים בכל סכום שהוציאו לצורך קיום ההליך הנ"ל	50
12. הוכח, שהתובע זכאי לתשלומים נוספים בגין העבודות שביצע, וזאת שלא בהתאם לאמור בפסק-הבוררות הנטען	50
13. היעדר תום-הלב מצד המערערת, היה בו בנסיבות המקרה המיוחדות להביא לדחיית הערעור	53
14. הנתבע יפצה את התובע בגין נזקיו לאור הסכם הקבלן בו נקבע סעיף בוררות	54
15. פקיעת הסכם הבוררות	55
שער ב': הסכם בוררות	57
פרק א': הוראות מכללא - סעיף 2 לחוק	57
1. הדין	57
2. כללי	57
3. לא נפל כל פגם בהפעלת הבורר את הסמכות הנתונה לו	57
4. התחייבות לסודיות יכולה אמנם להוביל להחלטה שיפוטית בדבר חיסיון, אך מדובר בהחלטה הנגזרת מנסיבותיו של כל מקרה לגופו ואין מקרה זה מצדיק מתן חיסיון מוחלט	59
5. מניעותו של המבקש להעלות את טענת חוסר הסמכות מקבלת משנה תוקף ובעשותו כן כדי להתנער מתוצאת הבוררות הוא פעל כאמור בחוסר תום-לב	61
6. אין להחיל על הבוררות דין תורה משום שהדבר לא פורש בהסכם הבוררות ואף לא משתמעת ממנו כוונת הצדדים לכך	62
7. יש להעביר את הבורר מתפקידו, שכן הליך "הבוררות" שנוהל בפניו לא דמה בשום אופן להליך בוררות	63
8. לא ניתן לקבל את הטענה שפסק-הבוררות ניתן שלא בהתאם לדין המהותי או דיני הראיות	65
9. נתבעת פורמלית הינה בבחינת צד להסכם בוררות - פסק בוררות	67
פרק ב': סייג להסכם - סעיף 3 לחוק	69
1. הדין	69
2. כללי	69

70	3. סכסוך הנוגע לזכויות עובד
71	4. הצהרות קנייניות כלפי כולי עלמא
71	5. אי-חוקיות תוכן הסכם הבוררות
71	5.1. אי-חוקיות - כללי
72	5.2. חוזה בלתי-חוקי המכיל תניית-בוררות
72	5.2.1. כללי
72	5.2.2. הדרכים שעומדות בפני בית-המשפט לקיום הבוררות
73	6. פעילות בבורסה ובניירות ערך - תוכן הפסק כנגוע באי-חוקיות ...
73	7. תניית-בוררות - אי-חוקיות - הסכם הפצה - תכלית הבוררות להגיע להכרעה מהירה ויעילה נפגעה כבר
73	8. עניינים בעלי אופי "חוקתי"
73	8.1. כללי
73	8.2. פירושו של סעיף 152(1) לפקודת האגודות השיתופיות שעניינו יישוב סכסוכים הנוגעים לעסקי האגודה - פרשנות מרחיבה למונח "עסקי האגודה"
74	8.3. מה בין "עניינים פנימיים" של אגודה ל"עניינים חוקתיים"?
75	8.4. ענייני הקדש - "עניינים חוקתיים" - ענייני הקדש, בוודאי ענייני הקדש ציבורי, אינם יכולים לידון כלל בבוררות
76	8.5. תקנון אגודה - סעיף בוררות - אין די בטענה שהחלטת האסיפה הכללית של האגודה התקבלה בניגוד לתקנון כדי להפוך את הסכסוך לסכסוך בעניין חוקתי או תקנוני
76	8.6. סכסוכים חוקתיים במובן השני, קרי, כאלה שמבחינת אופיים יש הצדקה כי יתבררו בפני בית-משפט דווקא, לא יימסרו לבוררות מכוח הוראתו של סעיף 5(ג) לחוק הבוררות
77	8.7. כאשר הסכסוך נוגע לתוקפן הנורמטיבי של הוראות תקנון האגודה, ואף מעורר, באותו מקרה, שאלות בעלות השלכה ציבורית רחבה, אין לעכב את הדיון בבית-המשפט ולהעבירו להתברר במסגרת הליכי בוררות
79	8.8. טענת "קיפוח המיעוט" והפרת אמונים - אומד-דעתם של הצדדים בכל מערכת היחסים שביניהם, מיום הקמת החברה ועד היום, מלמד עקרונית על רצונם המובהק לברר את המחלוקות והסכסוכים ביניהם במסגרת בוררות
81	9. הכרעה בענייני מקרקעין - תקפו של הסכם מכר, "בעלות במקרקעין"
84	10. הכרעה בעניין הצהרה בזכות של "דיירות מוגנת" - פסק-הבוררות לא היה מנומק ואין מקום לחריגה המאפשרת ניהול הליך בוררות בתביעה לפינוי דייר מוגן
84	11. סכסוך גבולות בין בעלי משקים ניתן להעברה לבוררות

12. טענת אפליה מחמת גיל ופגיעה בחופש העיסוק	85
13. "תביעה נגזרת" - אחריות דירקטורים - משהבקשה אינה נוגעת להסכם והינה מעבר לו, לא חל סעיף הבוררות	86
14. היקף סמכותו של בורר מוכרע ונקבע לפי הסכמת הצדדים בהתאם למה שנקבע בהסכם הבוררות	86
15. היה בסמכותה של הבוררת להכריע בסכסוך בין הצדדים	88
16. נדחתה בקשה לעיכוב הליכים מחמת תניית בוררות	89
17. הסכם הבוררות חל גם על טענות קיפוח והפרה נטענת של חובות האמון והזהירות של נושא המשרה בחברה	90
פרק ג': חילופי צדדים ובוררים - סעיף 4 לחוק	91
1. הדין	91
2. העיקרון	91
2.1 הכלל - הליך בוררות אינו תקף כלפי מי שאינו צד להסכם הבוררות	91
2.2 החריגים לעיקרון	92
3. הסכם שותפות - בעל דין שלא היה צד להסכם השותפות ותניית-בוררות - לא ניתן לכפות על מי שאינו צד להסכם בוררות והתנגד לעצם תוקפו של הסכם ובו תניית-בוררות ליטול חלק בבוררות	92
4. זיהוי צדדים להסכמי רכישת מניות והסכם בוררות - לא מתקיים בעניין הנדון התנאי הבסיסי - קיומו של סכסוך שהוסכם למסור לבוררות	94
5. אגודה שיתופית - טענה לאי-תחולה לתניית-הבוררות על בעלי דין - משאין ממש ביתר טענות המבקשים ביחס לאי-התאמת הסכסוך להידון בבוררות, יש לקבוע כי הסכסוך כשיר להידון בבוררות וסמכות הבורר משתרעת על כלל חברי האגודה, על יורשיהם ועל כל הטוען לזכות בנחלות או בפרוייקט היזמות	95
6. יורשים - יורש אחר יורש - הבורר קונה את סמכותו מכוח הסכמת הצדדים או כאשר ניתן לראות בעלי דין ככאלו שהסכימו ליטול חלק בהליך הבוררות, או שניתן לכופף עליהם התדיינות בבוררות, אף שמעולם לא הסכימו לכך - אי-תחולת תניית-הבוררות	96
7. הרמת מסך	97
8. פיצוי בשל תאונת דרכים - מיהו חליף	99
9. רוכשי דירה כחליפי הבעלים המקורי והסכם בוררות - תכליתו העיקרית של מוסד הבוררות היא להוות אמצעי אפקטיבי לפתרון סכסוכים ופלוגתאות על-פי הסכמות הצדדים לבירורן במסגרת זו	99
10. הסכם שיתוף - יש לעכב ההליכים בתיק ולהעבירם לבוררות בפני בורר יחיד	100
11. יישום "מעגלי ההרחבה" - נאמן כחליף - נאמן איננו כפוף להליכי הבוררות	101

12. טרם בשלה העת לקביעת הלכה בדבר חיובם של צדדים שלישיים בתניית-בוררות.....	108
13. בית-משפט אינו נוהג להתערב בהחלטות הערכאה הדיונית בכל הנוגע למתן סעדים זמניים אלא במקרים חריגים - חליפים.....	109
14. מאזן הנוחות פעל לטובת המבקשות - בית-משפט הורה על עיכוב הליכי הבוררות בתביעתו החדשה של המשיב.....	110
15. בכל הנוגע לבוררות נראה כי בשלב זה מדובר בבקשה מוקדמת לסעד שהוא בשלב זה תיאורטי.....	111
16. אין מניעה עקרונית להמשיך בהליך הבוררות.....	112
17. המבקשת לא הראתה ולא פירטה כל עובדה המלמדת על הסכמה כלשהיא מצד המשיבות 4-5 להוראות הסכם המייסדים.....	112
פרק ד': עיכוב הליכים בבית-משפט - סעיף 5 לחוק.....	115
1. הדין.....	115
2. העקרון.....	115
3. צד שזנח את הליכי הבוררות.....	115
4. הימנעות מעיכוב - היא החריג.....	117
5. רשות ערעור - החלטות בעניין עיכוב הליכים על-פי סעיף 5 לחוק.....	118
5.1 כללי.....	118
5.2 העברת בורר מתפקיד טרם תחילת הבוררות - רשות ערעור - הבקשה איננה עומדת באמות-המידה שנקבעו בפסיקה למתן רשות ערעור בענייני בוררות.....	119
5.3 רשות ערעור על החלטות של בית-משפט בענייני בוררות אינה ניתנת על דרך השגרה.....	119
5.4 דינה של תניית-בוררות בהסכם מותנה כדין תניית-בוררות בהסכם אשר לגביו עולה הטענה כי הוא בלתי-חוקי או נוגד את תקנת הציבור.....	120
5.5 השאלה המשפטית של עצם קיום שיקול-דעת כאמור אינה נמנית עם אותן שאלות משפטיות מיוחדות שיש הצדקה לקיים לגביהן דיון נוסף, לאחר שנדונו והוכרעו בפסק-דין של בית-המשפט העליון.....	121
5.6 רשות ערעור על החלטת בית-משפט לפי חוק הבוררות אינה ניתנת כדבר שבשיגרה.....	122
6. "טעם מיוחד" - סעיף 5(ג) לחוק.....	123
7. הצורך לפצל דיון אינו מצדיק את הפקעתו של הסכם בוררות בין הצדדים להסכם, אלא בהינתן הצדקה מיוחדת.....	123

8. אי-קיום דיון בשאלת מיהות הצדדים להסכם ואי-התערבות בית-משפט של ערעור חרף כך - אין הערכאה הדיונית מנועה מלחזור ולהידרש לשאלה האמורה ואף להגיע למסקנות שונות, אם מתקיימות נסיבות שתצדקנה הערכה מחודשת של העניין	124
9. "הזדמנות ראשונה" - סעיף 5(ב) לחוק	125
10. אין תניית-בוררות תקפה אלא במנגנון בירור תביעות פנימי אשר איננו מונע ממיי מהצדדים להגיש תביעות לערכאות	128
11. "בית-המשפט" שבסעיף 1 לחוק הבוררות יהיה בית-המשפט שהעביר את העניין לבוררות	128
12. עצם הטענה כי מדובר בנסיעה ארוכה ובעלות כספית גבוהה אין בה כדי להוות סיבה טובה לאי-הגעה לעדות בישראל, לצורך חקירה על תצהיר שתמך בבקשת עיכוב שהוגשה על-ידי המבקש	129
13. אף בהנחה כי ההליכים יעוכבו מחמת תניית-הבוררות, הרי שעל-פי הפסיקה הנוהגת אין בעובדה זו כשלעצמה כדי להביא לביטול העיקול שניתן כדין	129
14. המבקשת כלל אינה צד להסכם הבניה, ואין היא יכולה להיבנות מהעובדה שאין הסכם זה כולל תניית בוררות	130
15. ריכוז כלל התביעות הנובעות מעילה אחת למהלך דיוני אחד	131
16. הבקשה אינה מעוררת כל שאלה עקרונית וכל כולה נטועה בנסיבותיו הפרטניות של המקרה	133
17. לא ניתן לומר שהפרשנות שאותה קבע בית-המשפט המחוזי היא פרשנות שגויה, כל שכן כזו שניתן לומר עליה כי היא מהווה "טעות של ממש" המצדיקה התערבות ערעורית	134
18. אין בטענות התובעת כדי לאיין את ההסכמה בדבר הפניית ההליך לבוררות	135
19. היה מצופה ונדרש מהנתבעת לטעון טענותיה באשר לעיכוב הליכים בשל סעיף בוררות בתקנון, עוד בהתנגדות לביצוע שטר שהוגשה מטעמה - נדחתה בקשת רשות ערעור	137
20. הטענה שביצוע פסק-הבוררות עלול לייתר את הצורך בהכרעה בשני ההליכים אינה יכולה להוות עילה לסילוק ההליכים על-הסף	137
21. לא התקיים טעם מיוחד שלא להורות על עיכוב ההליכים	138
22. אין מקום לפצל את הדיון כך שטענות יתבררו בבוררות ויתר הטענות יתבררו בבית-המשפט - נדחתה בקשה לעיכוב ההליך	139
23. לא ניתן לכופף על המשיבים לחתום שטר בוררות דווקא בנוסח שנדרש על-ידי המבקש, המשנה לחלוטין את כללי ההכרעה בניגוד לאלו המקובלים בבית-המשפט	140
24. טיבו של הסכסוך והסעדים הנתבעים בו אינם מתאימים לבוררות	141

25.	חיוב בהפקדת ערובה כתנאי לקיום הדיון, לאחר דחיית בקשת רשות הערעור, היא חלוטה, ומהווה מחסום בלתי-עביר של השתק פלוגתא.....	142
26.	לא ניתן לראות במפקחים כ"חליפיה" של השותפות באופן שיביא לחיובם בתניית הבוררות.....	144
27.	המבקש לא עמד בנטל לפי סעיף 5(ב) לחוק הבוררות שהינו הדרישה כי בקשה לעיכוב ההליכים בתיק לצורך העברתו לבוררות תהא "לא יאוחר מהיום שטען המבקש לראשונה לגופו של עניין בתובענה"....	145
28.	לא קיים צורך בבירור עובדתי מורכב אשר לא ניתן לבררו במסגרת הליך פשיטת הרגל - נדחתה בקשה לעיכוב הליכים.....	146
29.	בהתאם להסכם בין הצדדים - על המבקשים לנהל את התביעה במסגרת הליך בוררות.....	147
30.	בית-המשפט יסטה בית-המשפט מתניית הבוררות עליה הסכימו הצדדים רק במקרים חריגים.....	148
31.	אין הצדקה בדין לחסום את דרכה של התובעת מבירור טענותיה - נדחתה.....	149
32.	טענות ולפיהן כבר קיים "מעשה בי דין" בגין עילות התביעה, שכן פסקי הבוררות כבר קבעו בעניין, אינן טענות לעיכוב הליכים אלא טענות למעשה בי-דין, שיצטרכו להיבחן ולהיות מוכרעות על-ידי בית-משפט, ככל שיצטרך להידרש לטענות אלה.....	151
33.	המקרה דן אינו נופל בגדר אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות ערכאת הערעור.....	153
34.	לאור סעיף הבוררות שקבוע בתקנון, על הצדדים לברר את המחלוקת שביניהם באמצעות בורר.....	154
35.	המשיב פעל על-פי תניית הבוררות בהסכם שכר-הטרח, משכך הוא מנוע ומושתק מלטעון כי מדובר בהסכם שנעשה כולו למראית עין, וכי הוא בטל מעיקרו.....	155
36.	נמצאו סתירות בעמדותיה השונות של המבקשת בנוגע לקיום הליך בוררות. בנסיבות אלה נקבע כי לא מתקיים תנאי תום-הלב.....	156
37.	אין מקום שערכאת ערעור תכריע בסוגיה בטרם תכריע הערכאה הדיונית בבקשה שלפניה.....	158
38.	השיקול המרכזי בגינו הגיע בית-משפט קמא למסקנה כי אין מקום להעברת המחלוקת לבוררות הוא - לשון תניית השיפוט.....	159
39.	תניית הבוררות הקבועה בהסכם המיזוג, אינה שוללת את סמכותו של בית-המשפט לדון בבקשת הפירוק.....	160
40.	הסוגיה הדרושה הכרעה נוגעת למחלוקת פרשנית-יישומית שאינה מצדיקה לפיכך את בירור הסכסוך בבית-המשפט חלף הפנייתו להליך של בוררות.....	161

41. נקודת המוצא כי יש לכבד הסכם בוררות ולקיימו, אלא במקרים חריגים בהם יש טעם מיוחד שלא לעשות כן	163
42. בית-משפט קיבל את עמדת המשיבים להעביר את הדיון במחלוקת בין הצדדים להליך של בוררות בהתאם להסכמה נושא סעיף 15 להסכם המייסדים	164
43. מחוייבות חוזית מפורשת לברר מחלוקות בבוררות	166
44. לא הוכחה הסכמה מפורשת בין הצדדים להעברתו של ההליך לבוררות	167
45. קיים אינטרס ציבורי כי אלה תידונה בפומבי בבית-המשפט ולא בבוררות	169
46. לא ניתן לקבל את קביעת בית-משפט קמא כי המבקש מחוייב בתניית בוררות, מכח היותו חליף של בעל הזכות הקודם	171
47. לנוכח קיומה של תניית בוררות בהסכם השיתוף, ומשעמדה המבקשת בנטל ההוכחה הנדרש להוכיח נכונותה לקיים את הליך הבוררות, הערעור התקבל	172
48. סעיף הבוררות כשלעצמו, הוא ברור ולא הובאה ולו ראשית ראיה להניח שהאמור בו לא היה על דעת המשיב	174
49. רק לאחר חקירה המאפשרת בירור עובדתי יש מקום להכריע בעניין	176
50. יש לתת בראש ובראשונה מעמד בכורה להסכמת הצדדים	177
51. ראוי שכל התביעות בכל העילות יתבררו בפני בית-המשפט	179
52. בהיעדר עילת פירוק נדחתה בקשה לפירוק	179
53. המבקש ענה על כל התנאים הנדרשים לשם עיכוב ההליכים בהתאם להוראות חוק הבוררות	180
54. אין מקום להתערב בקביעות אשר נקבעו על-ידי בית-משפט קמא בהסתמך על חומר הראיות שעמד בפניו ולאחר שמיעת עדויות	182
55. לא הוכח כי נגרם למשיבים נזק ממשי כתוצאה מעיכוב ההליכים לכשעצמו	183
56. לא התקיים טעם מיוחד המצדיק כי הסכסוך לא ידון בבוררות	185
57. המבקש לא הראה שסיכויי התובענה העיקרית ומאזן הנוחות נוטים לטובתו בעוצמה כה ניכרת, המצדיקה את קבלת הבקשה	186
58. ניתן לצדדים פרק זמן של 14 יום להגיע להסכמה ביניהם בדבר זהות הבורר ובמדיה שלא יגיעו להסכמה, ימונה הבורר על-ידי בית-המשפט, כפי שהוסכם בין הצדדים	188
59. לא נפלה טעות במסקנת בית-משפט קמא לפיה אין תניה המונעת פניה לבית-משפט	189
60. התקיימו כל התנאים הנדרשים לשם עיכוב ההליכים בהתאם להוראות סעיף 5 חוק הבוררות	190

61. תניית הבוררות חלה על נושא התובענה ולפיכך יש להורות על עיכוב ההליכים.....	192
62. בית-משפט השלום אינו מוסמך לדון בבקשה לאישור פסק-בוררות, אלא בית-המשפט המחוזי.....	193
63. תהא המחלוקת אשר תהא, לפי הסכמתם של הצדדים עליה להתברר בהליך של בוררות.....	194
64. יש לכבד את תניית הבוררות אשר קבעה חובת פניה לבורר מוסכם, בכל מחלוקת שתגלע בין הצדדים בקשר עם ההסכם.....	194
65. לא היה מקום לנקוט בהליך דנן לאור קיומו של הליך בוררות שמתנהל בין הצדדים וכן בשל חוסר תום-ליבם של המשיבים.....	196
66. המקרה דנן אינו נכלל עם אותם מקרים, חריגים, בהם יש מקום שלא להורות על עיכוב הליכים.....	196
67. נדחתה תביעה לתשלום יתרת חוב מחמת התיישנות.....	199
68. תניית הבוררות בהסכם אינה בבחינת תנאי מקפח שדינו להתבטל.....	200
69. במקרה של ספק יש לפרש תניה המחייבת פניה לבוררות בכל סכסוך הנוגע ליחסים החוזיים בין הצדדים באופן רחב - נדחו טענות המשיבים.....	201
70. אין בטענות התובע כדי לאיין את תניית הבוררות.....	202
71. אין סיבה שלא ינתן תוקף לרצון הצדדים ולא תכובד הסכמתם לבירור כל מחלוקת בפני בורר - בקשה לעיכוב הליכים התקבלה.....	202
72. תניית הבוררות שבהסכם שבין המבקשת למשיבים הינה ברת-תוקף.....	204
73. אין בפי התובע טענה של ממש מדוע אין תניית הבוררות מחייבת אותו או מדוע אין לה תחולה במקרה הנוכחי.....	206
74. לא נמצא כי בעצם קיומה של ההדברות בין הצדדים לאחר שהתעוררה ביניהם המחלוקת יש כדי לשלול את ההסכמה להעביר את בירור המחלוקת לעיונו של הבורר המוסכם.....	207
75. נדחתה בקשה לעיכוב הליכים - הצדדים הסכימו לנהל הליך גישור קודם לבוררות, ראוי שהצדדים יקיימו את ההסכמה.....	207
76. אין ממש בטענת הנתבעים כי קיימת תניית בוררות.....	208
77. אין לקבל את טענות התובעת לסיבות בעטיין אין להפנות הצדדים לקיום הליך הבוררות.....	209
78. אין להליך הבוררות יתרון על פני ההליך בפני בית-משפט מבחינת היעילות והברור המקצועי - נדחתה תביעה לעיכוב הליכים.....	210
79. אין בעצם קביעתה של תניית בוררות כדי לבסס קיפוח - התקבלה בקשה לעיכוב הליכים.....	211
80. אין כל סיבה שלא לכבד את הסכם הבוררות שנכרת בין הצדדים - התקבלה בקשת הנתבעים לעיכוב ההליכים.....	211

81. בין הצדדים קיימת מחלוקת בכל הנוגע לטענת התובעת כי הנתבעים הפרו את ההסכם הפרה יסודית - ודי בכך בכדי לבסס מסקנה כי תניית הבוררות חלה.....	212
82. הנתבעת לא היתה מוכנה לעשות כל שדרוש לקיום הבוררות - נדחתה בקשה לעיכוב הליכים.....	214
83. התובעת לא הוכיחה התקיימותם של אחד משלושת החריגים המפורטים בסעיף 2(3) לאמנה - התקבלה בקשה לעיכוב הליכים...214	214
84. הנתבעת לא הציגה שטר בוררות - נדחתה בקשה לעיכוב הליכים.....	215
85. עוגנה בחוזה ההסכמה בדבר הבוררות - התקבלה בקשה לעיכוב הליכים.....	216
86. ההליך המשפטי - זה שניתן לעכבו מכוח הוראות סעיף 5 לחוק הבוררות תם ונשלם ולא ניתן יותר לעכבו.....	216
87. סכסוך "הנובע מחברות באגודה" כדרישת תניית הבוררות - התקבלה בקשה לעיכוב הליכים.....	217
88. אין בפי התובע טענה של ממש מדוע אין תניית הבוררות מחייבת אותו או מדוע אין לה תחולה במקרה הנוכחי.....	218
89. חתימתו של התובע על ההסכם מהווה ויתור על תביעתו להחזר הלוואת בעלים.....	219
90. עיכוב ההליך והעברתו לבוררות בידי בורר על-פי קביעת רשם האגודות השיתופיות בהתאם לחוק הבוררות.....	220
91. אין כל טעם מיוחד שיש בו כדי להביא למסקנה שהסכסוך לא יתברר בהליך של בוררות - התקבלה בקשה לעיכוב הליכים.....	221
92. הנתבעים 1-2 רשאים לעמוד על זכותם החוזית כי הסכסוך יידון בפני בורר, בהתאם לתניית הבוררות בהסכם.....	223
93. לא נמצא להידרש בשנית לסוגיית עיכוב ההליך בשל תניית בוררות, שכבר הוכרעה הן בערכאה הדיונית והן בערכאת הערעור.....	223
94. הצדדים קבעו כי כל מחלוקת בין הצדדים להסכם תובא להכרעתו של בורר. חתימת ההסכם כמוה כחתימה על הסכם בוררות.....	224
95. התנאים בנוגע למועד ואופן העלאת הטענה לעיכוב ההליכים בגין תניית בוררות - התקיימו במקרה דנן.....	225
96. תניית הבוררות בהליך דנן לא מקפחת - התקבלה בקשה לעיכוב הליכים.....	226
97. בין הצדדים הסכם בוררות ותניית בוררות מחייבת שחלה גם לגבי ההליך דנא.....	227
98. אין מקום לסטות מהסכמת הצדדים להתדיין בבוררות.....	227
99. אין הנתבע 11 רשאי לבקש עיכוב הליכים לצורך בוררות כאשר הוא איננו צד להסכם הבוררות.....	228

100. אם טענת הפירעון הינה במועד שקדם לאישור פסק-הבורר על-ידי בית-המשפט, לא ניתן להעלות אותה בלשכת ההוצאה לפועל והמקום להעלותה במסגרת הבקשה לאישור פסק-הבורר או בהליך נפרד אחר 230

101. לא עלה בידי התובע להוכיח קיומו של טעם מיוחד לכך שהסכסוך לא ידון בבוררות 231

102. חלה על הסכסוך נושא התובענה תניית בוררות - התקבלה בקשה לעיכוב הליכים 232

103. הטעמים המיוחדים הנדרשים על-מנת שלא להעביר את הסכסוך לבוררות מתקיימים במקרה דנן - התקבלה התנגדות לביצוע שטר 233

104. על הצדדים לפעול בהתאם לתניית הבוררות, כפי שנקבע בהסכם - התקבלה בקשה לעיכוב הליכים 233

105. לא ניתן ללמוד מהיעדר תשובה מצד המבקשת בפרק זמן קצר זה עד להגשת התביעה על ויתורה לקיים הליך של בוררות - התקבלה בקשה לעיכוב הליכים 234

106. סכסוך שהינו על רקע עסקיה של האגודה יש לבררו בבוררות, כקבוע בתקנון האגודה, המהווה הסכם מחייב בין הצדדים 235

107. פרשנות המבקשת לפיה הצדדים רשאים לפנות לבית-המשפט המוסמך רק לשם לקבלת סעד אחד בלבד - מינוי בורר - אינה מתיישבת עם לשונו של הסעיף, על-פיה הצדדים רשאים לפנות לערכאות משפטיות "בהתאם לכל סעד חוקי". אף אם תאמר כי פרשנות זו עשויה להביא לכך שבפועל סכסוכים בין הצדדים לא יתבררו במסגרת של בוררות, אין בכך כדי להצדיק פרשנות אשר אינה מתיישבת עם לשון ההסכם בין הצדדים 237

108. האם ובאילו נסיבות עלול הסכם בוררות לחסום את גישת הצדדים לערכאות, אף שכבר לא ניתן יהיה להפנות את הסכסוך לבורר על-פי הוראות הסכם הבוררות. 237

109. על-פי סעיף 5(ג) לחוק הבוררות, בית-המשפט אינו מוגבל לרשימה סגורה של חריגים, בבואו לקבוע כי מתקיים "טעם מיוחד" המצדיק הימנעות מעיכוב ההליכים. בית-המשפט רשאי להביא בחשבון שיקולים מגוונים, לרבות שיקולים דיוניים ושיקולי יעילות, שיקולים שבהיגיון ושל תום-לב ושיקולים של אינטרס הציבור 238

110. שעה שהמבקשים הם אלה שעמדו על ביטול הסכם הביטול במסגרת התביעה שהוגשה, ולהשבת זיכרון הדברים על כנו, אין לבוא עם המשיבים חשבון שלא פנו לבוררות קודם לכן. אין מדובר איפוא בסוג המקרים אשר בהם עקב התנהלותו של מבקש עיכוב ההליכים, ניתן להסיק על ויתורו על הליך הבוררות 238

111. ככלל, הסכם בוררות מחייב רק את הצדדים החתומים עליו נוכח העובדה שהליך הבוררות יונק חיותו מהסכמת הצדדים. ברם, לעיקרון יסוד זה קיימים חריגים, "מעגלי הרחבה", עליהם עמד בית-משפט זה ב- רע"א 3925/12 רונן נ' עו"ד יובל כהן (17.06.13) 238.
112. שעה שמדובר בסכסוך באגודה שיתופית, יש לבצע בדיקה כפולה. לבחון האם מדובר בסכסוך ב"עניין חוקתי" הן ב"מובן הרחב" לפי סעיף 3 לחוק הבוררות והן ב"מובן הצר" לפי סעיף 52 לפקודה 238.
113. מהם התנאים לעיכוב הליכים? 239.
114. גם אם מתקיימים כל התנאים, עדיין מסור לבית-המשפט שיקול-הדעת אם לעכב את ההליכים אם לאו. ככלל יעכב בית-המשפט את ההליכים שבין הצדדים להסכם הבוררות, זולת אם מצא כי קיים טעם מיוחד לכך שהסכסוך לא יידון בבוררות. הנטל להוכיח כי בנסיבות העניין מתקיים "טעם מיוחד" שלא לעכב את הדיון מוטל על המתנגד לבקשת העיכוב 239.
115. כאשר מתקיימים התנאים הקבועים בסעיף 5 לחוק הבוררות, ובהיעדר טעם מיוחד לבירור הסכסוך בבית-המשפט, יעכב בית-המשפט את ההליכים בתובענה, ויהיה על הצדדים לפעול על-פי המוסכם ביניהם, ולהביא את הסכסוך לבוררות. עיכוב ההליכים הוא הכלל, והימנעות מעיכוב ההליכים היא החריג 239.
116. כאשר קיים נתבע החתום על הסכם בוררות ונתבע אחר, אינו חתום על הסכם בוררות, אין משמעות הדבר כי בכל מקרה לא יעביר בית-משפט תובענה לבורר 239.
117. כאשר "הצד החיצוני" לבוררות הוא צד חיוני בה, והוא מביע הסכמתו להשתלב בה, עשויה טענה מפי מי מהצדדים החתומים על הסכם הבוררות כי אין לשלבו למסגרת הליך הבוררות, אך מן הטעם כי הוא אינו חתום על הסכם הבוררות, לעורר שאלה של עמידה בחובת תום-הלב בביצוע הסכם הבוררות 240.
118. רשות ערעור על החלטות בית-המשפט בענייני בוררות תינתן במקרים חריגים בלבד בהם מתעוררת שאלה עקרונית החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים או כאשר ההתערבות נדרשת משיקולי צדק או לשם מניעת עיוות דין חמור 240.
119. על-פי סעיף 5 לחוק הבוררות בית-המשפט יעכב את ההליכים בין צדדים להסכם בוררות, בהתאם לבקשת בעל דין שהוא צד להסכם בוררות. החוק מותיר לבית-המשפט שיקול-דעת שלא לעכב הליכים "אם ראה טעם מיוחד שהסכסוך לא יידון בבוררות". במסגרת הפעלת שיקול-דעתו, בית-המשפט רשאי להביא בחשבון שיקולים מגוונים, לרבות שיקולי יעילות (כגון פיצול דיון), שיקולים שבהגיון וכו' 240.

120. מקום בו מוגשת לבית-המשפט תובענה בעניין אשר נכרת לגביו הסכם בוררות, מוסמך בית-המשפט לעכב את ההליכים בתובענה ולהעביר את בירורה למסגרת של בוררות, בהתאם לאמור בהסכם. בכך ימנע מבית-המשפט מליתן ידו להפרת ההסכם. עם-זאת ראוי להדגיש כי גם אם מתקיימים כל התנאים הקבועים בסעיף 5(א) לחוק הבוררות, עדיין יש לבית-המשפט שיקול-דעת אם לעכב את ההליכים אם לאו..... 241

פרק ה': עיכוב הליכים על-פי אמנה בין-לאומית - סעיף 6 לחוק..... 243

1. הדין..... 243

1.1 סעיף 6 לחוק הבוררות..... 243

1.2 תקנות לביצוע אמנת ניו-יורק (בוררות חוץ), התשל"ח-1978..... 243

1.3 חוק הבוררות המסחרית..... 244

2. כללי..... 258

3. טענותיהם ההדדיות של הצדדים צריכות להתברר במקום ובדרך שהוסכם עליהם מראש..... 258

4. התנגדות לאישור פסק-בוררות חוץ הנדונה על-פי הוראות אמנת ניו-יורק, יכולה לבסס עצמה אך ורק על העילות הקבועות באמנה שהינן בגדר רשימה סגורה..... 260

5. על בית-המשפט להפנות את הצדדים לבוררות במידה שאחד הצדדים להסכם הבוררות מבקש זאת, זולת אם מתקיים אחד משלושה חריגים..... 260

6. לא ניתן להסתפק בקיומן של תניות בוררות חוץ בהסכמים שנכרתו בין הצדדים בעבר, כדי לאפשר למי מן הצדדים לעמוד על קיום הליכי בוררות גם ביחס לסכסוכים חדשים שנתגלעו ביניהם בנוגע להתקשרויות שלא גובו בהסכמים בכתב..... 261

7. כוונתם של הצדדים לצמצם את תחולתה של תניית הבוררות לסכסוכים שעניינם 'היזק כללי' בלבד..... 263

8. הסכם הבוררות מחייב את הצדדים החתומים עליו בלבד..... 264

9. אמנם כאשר מדובר בבוררות עליה חלות הוראות האמנה ומתמלאים התנאים הקבועים בסעיף 6 לחוק הבוררות וסעיף 3(2) לאמנה, ככלל על בית-המשפט להורות על עיכוב הליכים אלא אם מתקיים איזה משלושת החריגים שבסעיף 3(2) האמור..... 266

10. עיכוב הליכים תוך הפקדת ערבות כתנאי לעיכוב..... 266

11. קיימים טעמים מיוחדים שמצדיקים את דחיית הבקשה לעיכוב ההליכים..... 267

12. תניית הבוררות שרירה וקיימת - התקבלה בקשת למינוי בורר..... 269

פרק ו': סעד נגד הפקעת זכויות - סעיף 7 לחוק..... 271

שער ג': מינוי בורר והעברת בורר מתפקידו 273
פרק א': מינוי בורר על-ידי בית-המשפט - סעיף 8 לחוק..... 273

1. הדין 273
 2. כללי 273
 3. התערבות בית-משפט של ערעור בהחלטה לפי סעיף 8 לחוק הבוררות
 רק במקרים חריגים 273
 4. כוונת המינוי הספציפי על-פי הוראות ההסכם 274
 5. אי-מינוי בורר רק בהתקיים נימוקים כבדי משקל 275
 6. מינוי בורר חליף בעטיה של פרישת הבורר הקודם - יש להיעתר
 לבקשה ולמנות בורר חלופי 276
 7. קיום הליך שיפוטי מקביל אינו מונע בהכרח מינוי בורר 276
 8. כאשר הבקשה מופנית נגד החלטה שניתנה מכוח סעיף 8 לחוק
 הבוררות, נקודת המוצא היא כי לערכאה הראשונה מסור שיקול-דעת
 רחב בהפעלת הסעיף, ועל-כן התערבות ערכאת הערעור בהחלטה כאמור
 שמורה רק במקרים בהם נפלה בהחלטה טעות מהותית..... 278
 9. "בוררות המשך" - מינוי בורר על-ידי בית-המשפט 278
 10. בוררות מול רשות מקומית - מינוי בורר 280
 11. אפשרות הפניה להליך בוררות בהקשר לסכסוך כבר הועלתה
 במכתב האמור באופן שהתמלאו דרישות סעיף 8 לחוק הבוררות... 281
 12. מינוי בורר - בקשות רשות ערעור המופנות נגד החלטות ופסקי-דין
 של בתי-המשפט המחוזיים בענייני בוררות יינתנו במקרים חריגים
 בלבד, כאשר מתעוררת שאלה עקרונית, משפטית או ציבורית, החורגת
 מעניינם הפרטי של הצדדים, או במקרים שבהם נדרשת התערבות
 משיקולי צדק או לשם מניעת עיוות דין 281
 13. שיקול-הדעת של בית-המשפט חל לא רק לגבי ההחלטה את מי
 למנות כבורר, אלא אם בכלל למנות בורר שידון בסכסוך שבין
 הצדדים..... 282
 14. השיהוי בהגשה והיעדרן של טענות במסגרת הטיעון המקורי בבקשה
 ובתגובות לה אינו מצדיק הימנעות ממינוי בורר מטעם זה 282
 15. ייתכן שאי-תקיפת פסק הביניים מיידית - עוד בטרם הסתיים
 תהליך הבוררות - עלולה להביא לאובדן הזכות 283
 16. העובדה כי תניית-הבוררות מפנה להסכמה עתידית של הצדדים
 למינוי בורר, אינה מוציאה את סמכותו של בית-המשפט למנותו, ואין
 בה, כשלעצמה, ללמד כי הפניה להליך בוררות מותנית רק בקיומה של
 הסכמה עתידית לכך 284
 17. מינוי בורר, אף בהינתן תניית-בוררות הכוללת שם נקוב, אינו בגדר
 חובה, אלא בגדר סמכות שבשיקול-דעת 286

18. בית-המשפט מוסמך להטיל עיקול לפי חוק הבוררות גם בטרם מתמנה הבורר ואף טרם הגשת התביעה, כל עוד נשלח לצד שכנגד מכתב לפי סעיף 8(ב) לחוק.....	288
19. המועד האחרון לפניה לבית-המשפט ייקבע, כברירת המחדל, לפי כלל ההמצאה ולא על-פי כלל הידיעה.....	288
20. המשיבה זנחה את הליך הבוררות והסכם הבוררות בטל ועבר מן העולם עקב זניחתו.....	289
21. בעלי הדין אינם מוסמכים "למנות" בורר המיועד לשמש כערכאת ערעור, אלא אך להסכים על זהותו.....	289
22. משלא התקיים בין הצדדים הליך בוררות, הרי שהמסמך שיצא תחת ידיו של הבורר וכוונה "פסק-בורר" אינו בגדר פסק-בוררות ואין מקום לאשרו.....	290
23. בהיעדר טענה לגופה של בקשה, ומשלא נמצא ממש בטענה הפרוצדוראלית, אין מניעה להיעתר לבקשה ולמנות בורר לסכסוך.....	291
24. שופט בדימוס לא יוכל לשמש כבורר עקב היכרות אישית עם אחד מהצדדים, בית-המשפט מינה בורר אחר במקומו.....	291
25. לא נכונה הטענה כי לו רצו הצדדים לקבוע תניית-בוררות, חזקה עליהם שזו היתה חלה על כלל הסכסוכים ביניהם, וכי היו מבקשים למנות כבורר בעל מקצוע ולא את המשיב הפורמלי.....	292
26. תניית-הבוררות לוקה בניסוחה, בהוראותיה, וביישומה בפועל, כך שלא ניתן להכריע את גורל הבקשה בהסתמך רק על הנוסח הלשוני שלה.....	293
27. משהסתדרות פועלי אגודת ישראל, לא מינתה בורר כמבוקש במכתב בא-כוח המבקשים מיום 28.10.14 - על-פי פסק-הדין מיום 28.09.14 - יש מקום למינוי בורר להכרעה בסכסוך בין הצדדים.....	294
28. הוכח, על בסיס הכתוב, כי הצדדים והבורר אימצו נוהל התכתבות באמצעות תשדורת דואר אלקטרוני ועל-כן דחה בית-המשפט את עמדת המבקשים כי המצאת פסק-הבורר היתה חייבת להתבצע בדואר רשום.....	295
29. הערכאה שתדון בבקשה למינוי בורר, קונה סמכות לדון גם בבקשה לביטול פסק-בורר, אם וכאשר, שאז תבוא לידי ביטוי המומחיות המיוחדת שקנה לו בית-הדין בנושא משפט העבודה.....	296
30. אין בדברי המבקשת בסעיף האמור כדי ללמוד על דרישה ספציפית ועכשווית למינוי בורר תוך הצעת הבורר שיש למנות, לאחר שמאמציה להשיג את המינוי בדרכים הקבועים בהסכם לא צלחו.....	296
31. עצם ההחלטה על קביעת זהותו של בורר, שנעשתה על-פי הסכמת צדדים להסכם בוררות לא הופכת את הקביעה לפסק-בוררות עצמאי שיש לנקוט בהליך של בקשה לאישור או של בקשה לביטול לגביו.....	297

32. אין מדובר בסכסוך מסחרי מורכב, ונראה כי הליך גישור יוכל לחסוך לצדדים זמן ועלויות.....	298
33. לא התקיים תנאי הסף למינוי בורר.....	298
34. אין לתת סעד ארעי במעמד צד אחד במצב בו לא הובהר אם ניתנה הודעה לפי סעיף 8(ב) לחוק הבוררות.....	299
35. לא מתקיימים במקרה דנן טעמים מיוחדים להארכת המועד להגשת ערעור.....	299
36. הסכם בוררות חייב שיהיה ברור ומוסכם על הצדדים מאחר שיש בו, בהתקיימו, משום הגבלת זכות הגישה לערכאות.....	301
37. לא מדובר על הסכם המכיל תניית-בוררות.....	301
38. אין טעם כלשהו בגינו יש לסטות מהסכמת הצדדים, ולהורות על מינוי בורר מכריע ויחיד לפי סעיף 8(ג) לחוק הבוררות.....	303
39. בהתאם לסעיף 8 לחוק הבוררות, בורר ימונה עת שוכנע בית-המשפט כי הצדדים הסכימו לברר את הסכסוך שהתגלע ביניהם במסגרת בוררות.....	304
40. בית-המשפט לא יעשה שימוש בסמכותו לפי סעיף 8 לחוק הבוררות רק מקום בו קיימים שיקולים כבדי משקל שלא למנות בורר.....	305
41. סעיף הבוררות שנקבע בהסכם שבין הצדדים אינו נוקט בלשון חד-משמעית לפיה עורכי-הדין הם, ורק הם, יכהנו כבוררים במחלוקת שבין הצדדים.....	307
42. בית-המשפט מוסמך שלא להורות על מינוי בורר במקרים בהם קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, ועל המתנגד למינוי הבורר להניח תשתית עובדתית וראייתית המצביעה על קיומן של אותן נסיבות מיוחדות.....	308
43. הותרת החלטת מינוי הבורר על כנה.....	308
44. דחיית בקשה למינוי בורר.....	309
45. בנסיבות חריגות ומיוחדות, כאשר השאלה העומדת על הפרק הינה בעצם חוקיותה של חקיקת הכנסת, לא יהיה זה ראוי למנות בורר לשם הכרעה בשאלה מן הסוג הזה, הנוגעת ליחסי מדינה-אזרח בתחום החקיקה.....	310
46. מחיקה על-הסף של בקשה למתן סעדים זמניים.....	311
47. הצדדים התכוונו לבורר שהינו מהנדס מתניית השיפוט שבהסכם התכנון.....	311
48. בנסיבות העניין התקיימו תנאי התקנה ונסללה הדרך לפנייה לרשם האגודות השיתופיות על-מנת שימנה בורר.....	312
49. הבורר לא יוכל לכהן כבורר אובייקטיבי ונטול פניות בסכסוך בין הצדדים עקב משקלן של הראיות.....	313
50. מרכז הכובד בשטר-הבוררות עליו חתמו הצדדים אינו זהות הבורר, על-אף שציינו את שמו.....	314

51. ההכרעה בבקשה מצריכה לפרש את הסכם הבוררות על-פי לשונו ועל-פי תכליתו.....	315
52. אין טעם מיוחד לדון בבקשת המבקש לפי פקודת בזיון בית-משפט, אשר הינה צופה פני עתיד.....	315
53. במחלוקת נושא בקשה זו - אין די להביא לסיכול תניית-הבוררות עליה הסכימו הצדדים.....	316
54. אין מקום לאפשר מינוי בורר לצורך בירור סכסוך אינדיווידואלי, אלא ישנה אפשרות למנות בורר לסכסוך הקולקטיבי בלבד.....	317
55. הבקשה אינה נמנית בגדרי המקרים החריגים המצדיקים מתן רשות ערעור.....	318
56. אין כל בסיס לטענה כי המשיבים לא מילאו את דרישת סעיף 8(ב) לחוק הבוררות.....	319
57. המבקשת היתה מודעת היטב לכך שמדובר בהליך של מינוי גורם שיכריע במחלוקות בינה לבין המשיבה, ואף היה לה ברור ונהיר שמדובר במינוי בורר.....	320
58. התערבות ערכאת הערעור במקרים כגון אלה תהיה מצומצמת כאשר מדובר בבקשה הנוגעת להליכי בוררות.....	322
59. תניית הבוררות נועדה בבירור לחול במצב של היפרדות בין הצדדים להסכם.....	323
60. הבקשה אינה מעוררת כל שאלה משפטית עקרונית המצדיקה לערוך דיון לפני ערכאת הערעור.....	324
61. הצדדים הסכימו כי במידה שלא יגיעו הצדדים להסכמה על זהות הבורר, ימנה אותו בית-משפט קמא.....	325
62. אין מקום להרחיב את הליך הבוררות לסכסוכים אחרים.....	326
63. את הסמכות לסטות מתניית בוררות מוסכמת יש להותיר למקרים חריגים בהן מדובר בטענות חמורות במיוחד.....	327
64. אין בהסכמה להתדיין בבוררות משום קיפוח.....	328
65. תביעתם האישית של המבקשים בכל הקשור להסכם הבניה והשיתוף כנגד המשיבה 1 תופנה להליך של בוררות כאמור בהסכם הבניה והשיתוף.....	329
66. אין בהסכמה להתדיין בבוררות משום קיפוח.....	330
67. יש להשאיר את ההכרעה בדבר צירוף צדדים נוספים לבוררות ובדבר חיוב מי מהצדדים בהפקדת ערובה להוצאות, לשיקול-דעתו של הבורר שימונה.....	331
68. התקנון, על כל חלקיו לרבות מנגנון הבוררות הקבוע בו וחליפיו חל גם על המשיבים.....	332
69. גם אם מדובר בהסכם בטל, הבטלות היא יחסית ואינה פוגעת בתוקפה של תניית הבוררות, קל וחומר כאשר הצדדים ביקשו להעביר את כל המחלוקות לבוררות, כעולה מלשון תניית הבוררות.....	333

70. לא קיימים טעמים המצדיקים לברר את הסכסוך בבית-המשפט בניגוד לתניית הבוררות בהסכם השיתוף.....334

71. הסמכות לדון בתובענה מוקנית לבית-משפט השלום.....335

72. התקיימו תנאי סעיף 8(ב) לחוק הבוררות לכן, יש למנות בורר..336

73. הוראות סעיף 13.2 להסכם השני גוברות על תניית הבוררות הכלולה בסעיף 17 להסכם המייסדים - נדחתה בקשה למינוי בורר המבוססת על הוראת סעיף 17 להסכם המייסדים.....337

74. הבורר יכריע האם יש לנהל הליך נפרד או לצרף את ההליך דן להליך הבוררות התלוי ועומד לפניו.....338

75. אין אינדיקציה ממשית לכוונה מפורשת של הצדדים להעניק לבורר סמכות לדון בעניינים הנוגעים לתוקף ההסכם, בין היתר, כתוצאה מהתממשות התנאים המתלים שבו.....339

76. אין מקום ואין הצדקה להיעתר לבקשת המבקשים למנות שופט בדימוס שדין התורה יוכח לפניו כ"דין זר".....340

77. במקרה הנדון אין מקום למינוי בורר.....341

78. היענות לבקשת העיון לא תפגע בחשאיות הליך הבוררות שבין הצדדים בתיק זה ועל-כן לא תפגע בפרטיותם של בעלי הדין בתיק דן.....342

79. הלכה פסוקה היא כי לערכאה הראשונה מסור שיקול-דעת רחב בהפעלת סעיף 8 לחוק הבוררות והתערבותה של ערכאת הערעור בהחלטה מכוח סעיף 8 שמורה למקרים חריגים בלבד, כאשר ניתן להצביע על כך שהערכאה הראשונה שגתה בהפעלת החוק או נתפסה לכלל טעות מהותית.....343

80. לפי סעיף 8(א) לחוק הבוררות, בעניין בו הוסכם מראש על-ידי הצדדים כי במקרה של סכסוך העניין יידון בהליך בוררות, רשאי בית-המשפט למנות בורר אם לא נתמנה בורר לפי ההסכם. לצד זאת, ישנם מקרים בהם אין למנות בורר על-אף קיומו של הסכם בין הצדדים, כאשר על הנימוקים לדחיית בקשה למינוי בורר להיות כבדי משקל, מפורטים ומבוססים.....344

81. ב- ע"א 3925/12 עסק בית-המשפט ב"מעגלי הרחבה" שיישם הדין ומכוחם הוכרה הכפפתם של מי שאינם צדדים להסכם ולתניית הבוררות שבו אל התנייה הזו. המשותף לכל אלה הוא כי יש לראותם מסכימים להיות חלק מן הבוררות - הסכמה, הנלמדת מן הנסיבות, אלה שקשורות בפירושו של ההסכם ואלה החיצוניות לו. המעגל הרחב ביותר הוא זה, ש"מטרתו למנוע מצדדים לחמוק מהשתתפות בהליך בוררות, לו הסכימו מבחינה מהותית, בטענות פורמליסטיות.....344

82. כעקרון לא יימנע בית-המשפט מעשיית שימוש בשיקול-הדעת שהוענק לו במסגרת סעיף 8(א) לחוק הבוררות וימנה בורר להכרעה בסכסוך בין הצדדים משהונחה בקשה כזו לפניו. בית-המשפט לא יעשה שימוש בסמכותו זו רק במקום בו קיימים שיקולים כבדי משקל שלא למנות בורר..... 344

83. עת מתבקש בית-המשפט לעשות שימוש בסמכות זו (מינוי בורר), עליו לבחון קיומו של "סכסוך" בין הצדדים, והאם אותו סכסוך קשור ל"עניין שהוסכם למסרו לבוררות". הכלל הוא שבית-המשפט יעתר לבקשה למינוי בורר מקום בו קיים סעיף בוררות בהסכם שבין הצדדים כדבר שבשגרה, למעט במקרה בו מתקיימים שיקולים כבדי משקל לכך שהסכסוך לא יידון בבוררות, וזאת מתוך הכרה בחשיבותו של מוסד הבוררות ומתוך רצון ליתן תוקף להסכמות החוזיות של הצדדים..... 345

84. עיון בשני הסעיפים מלמד כי קיים מערך היררכי של פתרון סכסוכים בין הקיבוץ ובין חבריו. ראשית מתקבלת החלטה על-ידי המוסד המוסמך בקיבוץ. אם החבר אינו שלם עם ההחלטה שהתקבלה, זכאי הוא לערער עליה בפני האסיפה הכללית של הקיבוץ. אם האסיפה הכללית היא הדרגה הראשונה שהנושא מובא בפניה, קיימת אפשרות לקיים דיון חוזר בעניינו של החבר אם הוא אינו שלם עם החלטת האסיפה הכללית. אם הסכסוך בין הצדדים לא נפתר בהתאם להוראות סעיף 111 לתקנון, או אז מפעילים את הוראת סעיף 113 לתקנון, שלפיו הסכסוך עובר לבוררות בהתאם להוראות הסעיף הספציפיות. יוצא איפוא, כי בטרם פניה לבית-המשפט בבקשה למנות בורר בהתאם לסעיף 8(א) לחוק הבוררות, וכל עוד לא הוסכם אחרת בין הצדדים, על אחד ממוסדות הקיבוץ לקבל החלטה בעניינו של החבר..... 345

85. תנאי ראשון למינוי בורר או לעיכוב הליכים בשל תניית בוררות הוא שקיים הסכם בוררות בין הצדדים..... 345

86. בהודעת הצדדים לבורר מינואר 2018 כי החליטו לוותר על שירותיו, זאת באופן בלתי-מסוייג ומבלי שנקבע מנגנון לחידוש הליך הבוררות, כמו גם משך הזמן הארוך מאז החלו הליכי הבוררות בשנת 2016 ועד מועד הגשת הבקשה, יש לראות משום זניחה של הליכי הבוררות, כך שדין הבקשה לחידוש הליכי הבוררות ומינוי בורר, להידחות..... 346

פרק ב': מינוי בורר יחיד על-ידי בית-המשפט - מעמד בורר שנתמנה על-ידי בית-המשפט - מינוי בורר חליף - סעיפים 9, 10 ו- 12 לחוק..... 347

1. הדין..... 347

2. כללי..... 347

3. "אם אין כוונה אחרת משתמעת מהסכם הבוררות" - סעיף 12(א) לחוק..... 348

4. "טעם מיוחד" - סעיף 12(ב) לחוק..... 348

5. האם נדרשת הסכמת הצדדים להליך הבוררות לחזרתו של הבורר מהתפטרותו.....	349
6. מינוי בורר חליף לאחר התפטרות הבורר המוסכם.....	350
7. מינוי בורר חלופי לאחר התפטרות הבורר המוסכם מחמת השיהוי בהליך - עומס במשרד וחדלות הפרעון.....	350
8. מינוי בורר אקסקלוסיבי.....	351
9. קיומו של מנגנון בוררות חלופי.....	351
10. רק במקרים נדירים שנסבותיהם קיצוניות תשליך התנהגותו של צד לבוררות, אף אם זו לוקה בחוסר תום-לב, על עצם תוקפו של הסכם הבוררות.....	352
11. עיון בפסיקה מעלה כי מחדל אי-נקיטה בפעולה בקשר עם הליכי הבוררות משך תקופה של מספר שנים, יגרור אחריו מסקנה בדבר זניחתם, אלא בהתקיים נסיבות מיוחדות.....	352
12. כשצדדים מתכוונים לייחד את הסמכות לשמש בורר לפלוני דווקא, אם משום אמון מיוחד בו ואם בשל תפקיד מיוחד שהוא נושא, וכוונתם היא שאם הלה לא ישמש כבורר יבוטל הסכם הבוררות והצדדים יוכלו לפנות ולהתדיין בבית-משפט בלבד, עליהם להעלות הסכמה כזו על הכתב.....	352
13. הגבלת שכר-טרח של הבורר המיועד בגבולות המבוקשים אין משמעה אלא כי גם בורר אחר, שופט בדימוס או עורך-דין בעל ניסיון, יסרב לקבל על עצמו את התפקיד, ואין זה מסמכותו של בית-המשפט להורות לו להסתפק בשכר המוצע.....	352
פרק ג': העברת בורר מתפקידו - סעיף 11 לחוק.....	353
1. הדין.....	353
2. כללי.....	353
2.1 העיקרון.....	353
2.2 משוא פנים.....	354
2.3 סיכום.....	355
3. חובת הגילוי של הבורר כלפי הצדדים.....	358
4. האם חובת הגילוי מוטלת גם על הצדדים להליך הבוררות? ומה דורשת חובת הגילוי, ככל שהיא קיימת?.....	359
5. האם תנאי לפסלות הינו בדיקת תוכנו של הפסק או ההחלטה?.....	359
6. העיתוי להגשת בקשה להעברת הבורר מתפקידו מחמת הפרת חובת הגילוי.....	360
6.1 כללי.....	360
6.2 חובת תום-הלב החלה על צדדים לבוררות מחייבת בדיקה סבירה שתמנע הצורך להעביר את הבורר מתפקידו בשלב מאוחר יותר.....	360

6.3 הודעה על הפגם - מייד עם היוודע הפגם למבקש - שיהוי ישתיק את הצד מלהעלות הטענה	361
7. אין מדובר במקרה המעורר חשש למשוא פנים, כטענת המבקשים	361
8. רק בנסיבות קיצוניות תהא הצדקה לפנות למבחן מראית פני הצדק גם כאשר לא מתקיים המבחן של חשש ממשי למשוא פנים	363
9. המבקש לא הניח תשתית עובדתית מספקת להוכחת הפרה של חובת תום-לב, או לקיומו של חשש ממשי למשוא פנים מצד המותב	364
10. אין חשש אובייקטיבי ממשי לקיומו של משוא פנים	365
11. צדק בית-המשפט המחוזי, כי הבקשה מכוונת נגד החלטת הבורר בעניין דיוני, ומשכך אין הצדקה להעברתו מתפקידו	366
12. אף אם כשל שופט בלשונו כלפי אחד מבעלי הדין, הרי שאין די בכך כדי להביא לפסילתו אלא במקרים חריגים	367
13. לא ניתן לומר ששיקול-דעתו של בית-המשפט המחוזי הופעל באופן שמגלה "טעות של ממש" ואשר מחייב התערבות ערעורית	370
14. מערכת יחסים עכורה ואף עוינות בין חברי מותב בוררים או חלקם אינה מקימה עילה להעברת בוררים מתפקידם	372
15. אין ראיות המצדיקות פסלות הבורר בכל ההליכים שבין המבקשים לקבוצת הרכישה	373
16. לא הוטל דופי ביכולתו של הבורר להחליט בסכסוך שנמסר להכרעתו, לפי מיטב הבנתו ומצפונו, באובייקטיביות גמורה וללא משוא פנים	374
17. המבקשים בהתנהגותם המזלזלת, הלא מכובדת והמתריסה, הביאו על עצמם במו ידיהם את ההחלטות עליהן הם מלינים ואת האווירה המתוחה שנוצרה בבוררות	375
18. אין בטענות המבקש כדי להצביע על קיומו של חשש ממשי למשוא פנים מצד הבורר בניהול הליך הבוררות בערעור	376
19. בקשה להעברת בורר מתפקידו אינה מתקבלת כדבר שבשגרה, אלא במקרה בו הוכח מבחינה אובייקטיבית	377
20. ימונה שופט בדימוס בעל רקע דתי וזיקה הלכתית לתפקיד "הבורר השלישי"	378
21. אין בהחלטות מסוג זה הנתונות לשיקול-דעתו של הבורר המופקד על ניהול הליכי הבוררות, כדי לבסס עילה לפסילת הבורר ואין בהן כדי להצביע על חשש ממשי למשוא פנים	379
22. לא די בפגם ה"נראותי", כדי להביא להעברת הבורר מתפקידו	380
23. המשיבים החמיצו המועד להגשת בקשת הביטול, ואין טעמים מיוחדים להצדיק המחדל	381
24. לא התקיימו טעמים המצדיקים את העברת הבורר	382

25. המבקשים לא נשאו בנטל החל עליהם להוכיח את טענותיהם. החלטה המורה על העברת בורר מתפקידו היא בגדר חריג, השמור לנסיבות קיצוניות..... 383

26. המבקשים לא הניחו תשתית עובדתית ו/או משפטית המלמדת על טעות מהותית אשר נפלה בהחלטת הערכאה הדיונית המצדיקה מתן רשות ערעור..... 386

27. למעט בעניין בודד, שיורחב עליו, אין במאומה מהנטען כדי לעמוד בדרישות הסף של סעיף (29ב) של חוק הבוררות, להענקת רשות ערעור..... 388

28. לא התקיימה עילה כלשהיא מבין העילות הנזכרות בסעיף 11 לחוק והוא רחוק ביותר מלהיות כזה שמוצדק לנקוט בו צעד חריג בדמות העברת בורר מתפקידו..... 390

29. במאזן הכולל גוברות כל הנסיבות ומטות את הכף אל עבר הותרת הבורר כבורר בבוררות וסיום הליכי הבוררות..... 391

30. המבקשת נמנעה מלפרוש תשתית עובדתית כלשהיא ביחס למשוא פנים נטען - נדחתה בקשה להעברת בורר מתפקידו..... 392

31. עיון בלשון סעיף 11 לחוק הבוררות מלמד כי סמכותו של בית-המשפט להעביר בורר מתפקידו תחומה לרשימת המקרים המנויים בסעיף זה בלבד..... 394

32. לא בכל מקרה בו היתה הפרה של חובת הגילוי יוביל הדבר בהכרח לפסילת הבורר ולביטול פסק הבוררות (במקום בו כבר ניתן הפסק)..... 394

33. קביעה שיפוטית בדבר העברת בורר מתפקידו בעילה של אובדן אמון הצדדים בו, צריכה להיעשות בזהירות המרבית, במקרים חריגים וקיצוניים ובהתבסס על תשתית עובדתית מוצקה..... 395

34. בקשה להעברת בורר מתפקידו נבחנת על-פי אמות-המידה שנקבעו בעניין פסלות שופט. על-כן, על הטוען לקיומה של עילת פסלות של הבורר להוכיח בהתבסס על ראיות אובייקטיביות כי קיים חשש ממשי למשוא פנים המצדיק את העברת הבורר מתפקידו..... 395

35. ממבט ראשון אמנם נדמה כי טענת המבקשת בדבר פסלותו של עו"ד עירוני לשמש כבורר מחמת היותו פרקליטו ואיש אמונו של שיף מזה כמה עשורים - ברורה על פניה ואינה טעונה הוכחה. אלא שהוברר שהיותו של עו"ד עירוני פרקליטו של שיף, כמו גם היותו של עו"ד חיים וינטרוב פרקליטו של המבקש, לא רק שהייתה גלויה וידועה, אלא הייתה הסיבה למינויים של השניים כבוררים. שעה שהמבקשת סברה כי עו"ד עירוני אינו יכול להתמנות כבורר בנסיבות הקיימות, היה עליה להפנות את השגותיה למשיבות, ובהיעדר הסכמה - לבית-המשפט, וודאי לא לנהל, כמהלך מקדים, משפט זוטא עם הבורר המיועד - הבקשה לפסול את עו"ד זיו עירוני לשמש כבורר מפאת מינויו כדירקטור - התקבלה..... 395.

36. בית-המשפט אינו בוחן אם בורר מסויים מוכשר יותר או מוכשר פחות, מנוסה יותר או מנוסה פחות, האם יעיל הוא או יעיל פחות. אין זו הבחינה הרלבנטית להעברת בורר מתפקידו. אשר-על-כן מקבץ הטענות המתייחסות לכשירות הבוררת, בהיבט תחום מומחיותה וניסיונה בליטיגציה וכבוררת - אינו יכול להיחשב ככזה שיש בו להעביר את הבוררת מתפקידה, גם לו הוכח, הגם שבית-המשפט מניח ומקווה שבמינויים הנעשים על-ידי המועצה הארצית של לשכת עורכי-הדין, נבחנים גם כישורים אלו, בהלימה לנושא הסכסוך..... 396.

שער ד': מהלך הבוררות..... 397

פרק א': הזמנת עדים - סעיף 13 לחוק..... 397

1. כללי..... 397

2. טענות בדבר אי-הזמנת עדים על-ידי הבורר..... 397

3. בקשה לביטול זימונו של עד להעיד..... 398

פרק ב': דרכי גביית עדות - סעיף 14 לחוק..... 399

פרק ג': דיון בהיעדר בעל דין - סעיף 15 לחוק..... 401

1. הדין..... 401

2. כללי..... 401

2.1 העיקרון..... 401

2.1 שמיעת עדויות בהיעדר - אימת?..... 401

3. דיון בסכסוך בהיעדר צד - סעיף 15(א) והסמכות מכוח סעיף ט' לתוספת לחוק..... 402

4. סמכות הבורר לשנות את הפסק..... 405

5. החובה להבאת ראיות ועדים ניתנת להתניה..... 405

6. המבקש איחר את המועד לנקיטת הליך מכוח סעיף 15(ב) לחוק הבוררות..... 405

7. לא נגרם למבקשת כל עוול או עיוות דין - נדחתה בקשה לביטול פסק בורר..... 406

8. המקרה דן נופל לגדר החריגים והתערבות דרושה לצורך מניעת עיוות דין - בוטל פסק-דין שאישר פסק-בוררות 408

9. עצם מתן פסק בוררות במעמד צד אחד איננו מצדיק את ביטולו. כך, לפי סעיף 15(א) לחוק הבוררות, כאשר בעל הדין הוזמן כדין לשיבה ולא התייצב, לבורר נתונה הסמכות לדון בסכסוך בהיעדרו (סעיף 15(א) רישא); וכאשר בעל הדין נדרש לטעון טענותיו ולא עשה כן במועד שנקבע לכך, רשאי הבורר לפסוק בסכסוך בהיעדרו (סעיף 15(א) סיפא). כמו-כן, לפי פרט ט' לתוספת הראשונה (החלה על כל בוררות בהיעדר הסמכה אחרת בין הצדדים, לפי סעיף 2 לחוק), כאשר ציווה הבורר על בעל דין "דבר הכרוך בניהול הבוררות" ובעל דין לא מילא אחרי הצו ללא סיבה מוצדקת, רשאי הבורר לאחר שהתרה בבעל הדין לדחות את התביעה או למחוק את ההגנה "ולפסוק בסכסוך כאילו לא התגונן הנתבע", לפי העניין 410

פרק ד': סמכויות עזר של בית-המשפט - סעיף 16 לחוק 411

1. הדין 411

2. כללי 411

3. סמכות למתן סעדים זמניים 411

4. סמכות להזמנת עדים - סעיף 16(א)(1) לחוק 413

5. ביקורת בית-המשפט על החלטות ביניים בבוררות 413

6. סמכות האכיפה - היעדר סמכות אכיפה 414

7. מינוי מנהל/כונס נכסים זמני - סעיף 16(א)(5) לחוק 414

8. ההוצאות שנפסקו על-ידי הבורר יסווגו כהחלטה אחרת אשר לא ניתן לאשרן אלא במסגרת פסק-הבוררות הסופי 415

9. חרף הפגם שנפל בכך שלא התבקש המינוי על-ידי הצדדים, מינוי הכונס הינו צודק לגופו 417

10. לא התעוררה שאלה עקרונית כבדת משקל עד כדי כך שבית-המשפט העליון צריך בהכרח להכריע בה אגב הליך של ערעור ברשות 418

11. הנזק שייגרם למבקשת, אם לא יינתן צו המניעה הזמני, עולה בהרבה על הנזק שייגרם למשיבה, אם יינתן צו המניעה הזמני 419

12. ברורה הזיקה של הסעד הזמני שהתבקש לסעד בתובענה הנדונה בבוררות 420

13. המבקשת לא הוכיחה עילה בדין למתן הסעד המבוקש 421

14. לא ייגרם נזק בגין עיכוב קצר של מימוש הערבות 422

15. אין בפי המשיבים כל טענה ראויה לגופם של דברים מדוע אין מקום לאכוף עליהם את התשלום אשר נפסק 423

16. המבקשות לא הוכיחו כדין, כי אי-מתן הסעד המבוקש יכביד על ביצוע פסק-הדין שיינתן, אם יינתן, לטובתן 424

17. חזקה על הבורר שישמע קודם לכן את טענות הצדדים ויתן להן את המשקל הראוי להן 426

18. אין אפשרות לאשר סעדים זמניים כפי שנתבקש. רק במסגרת אישור פסק בורר סופי ניתן לתת סעדים קבועים.....	427
19. אין בהוראות החוץ כדי למנוע הליך על-פי חוק - נדחתה טענה לפיה אין לבית-המשפט בישראל סמכות למתן צווי עזר על-פי סעיף, 16 לחוק הבוררות, כלומר אין סמכות להורות על הטלת עיקולים.....	428
20. לא רק שלא ניתן לומר שעלה בידי המבקשת לבסס את טענת ההכבדה, אלא שטענתה זו נסתרה - התקבלה בקשה לביטול צו עיקול זמני.....	430
21. לכאורה, לבורר נתונה סמכות להעניק כל סעד שבית-המשפט מוסמך להעניק, ובכלל זה, סעדים זמניים.....	431
22. אין בקיומה של תניית בוררות חוץ בהסכם שנכרת בין הצדדים כדי להפקיע את סמכותו של בית-משפט ישראלי לתת סעד זמני.....	431
23. בקשות שעניינן גילוי מסמכים והמצאת מסמכים בין צדדים להליך בוררות נתונות לסמכותו של הבורר. בהקשר זה נקבע בפרט ח' לתוספת הראשונה לחוק הבוררות כי "הבורר רשאי להורות לבעלי הדין להשיב לשאלונים, לגלות ולהמציא מסמכים ולעשות כל דבר אחר הכרוך בניהול הבוררות, כפי שרשאי היה לעשות בית-המשפט בתובענה שהוגשה לפניו".....	431
פרק ה': הארכה של סעד זמני - סעיף 17 לחוק.....	433
פרק ו': פניה לבית-המשפט אינה מעכבת הדיון - סעיף 18 לחוק....	435
1. הדיון.....	435
2. כללי.....	435
2.1 העיקרון.....	435
2.2 בקשה לפסילת בורר אינה מעכבת דיון.....	435
2.3 סמכות עיכוב - שאלות דומות.....	435
2.4 העברת בורר מתפקידו.....	436
3. נטל מוגבר מוטל על המבקש עיכוב הליכי הבוררות.....	436
4. סעד זמני ועיכוב הליכי הבוררות.....	436
5. קיומו של ערעור כשיקול בהכרעה לטובת קבלת סעד זמני לעיכוב.....	436
6. אין לאפשר מצב שבו ההליך של העברת הבורר מתפקידו יהווה דרך לעקיפת הוראות חוק הבוררות בדבר המועד להגשת בקשת ביטול הפסק.....	437
7. כאשר מדובר בתביעה שסיכוייה גבוהים, יש גם מקום לקבל את הבקשה לסעד ביניים, ולהורות על עיכוב הליכי הבוררות.....	438
8. משעה שניתן פסק-הבורר הבקשה לפסילת הבורר או להעברתו מתפקידו התייתרה.....	440

9. צד להליך בוררות המגיש בקשה לצו מניעה לעיכוב הליכי בוררות נדרש לעמוד בנטל מוגבר לשכנע כי סיכויי התביעה ומאזן הנוחות נוטים לזכותו וכי למשקלם עוצמה ניכרת.....	441
10. כאשר מדובר בבקשה למתן סעד זמני שעניינה עיכוב הליכי בוררות, נקודת המוצא הינה בהתאם לסעיף 18 לחוק הבוררות, ולפיו ככלל, הגשת בקשה לבית-המשפט בקשר לבוררות, "אין בה כדי לעכב את מהלך הבוררות, אלא אם הורה על כך בית-המשפט או הבורר".....	441
פרק ז': הארכת תקופות לפעולות הבורר - סעיף 19 לחוק	443
1. הדין.....	443
2. כללי.....	443
3. הארכת מועד למתן פסק-בורר הנובעת מהתנהגות הצדדים.....	444
4. הארכת המועד למתן פסק-בורר - פרשנות הסכם הבוררות.....	445
5. הבוררות אשר נדונה בבית-הדין האזורי היתה חייבת להכריע בסכסוך תוך זמן קצר ביותר.....	445
6. בית-המשפט מוסמך לעשות שימוש בסמכותו לפי סעיף 19(א) לחוק הבוררות.....	446
שער ה': פסק-הבוררות	449
פרק א': צורת פסק-בוררות - סעיף 20 לחוק	449
1. הדין.....	449
2. כללי.....	449
3. חתימת הבורר על הפסק.....	451
4. דחיית בקשת אישורו של פסק שאינו חתום - חתימת הבורר איננה מחסום בפני אישורו בנסיבות המתאימות.....	453
5. "דרישת הכתב".....	454
6. פסק-בורר או "טיוטה" בלבד.....	455
7. נטל הראייה להוכחת סדר החתימות או מועדן הוא על המבקש להסתמך על טענת פגם בחתימות.....	455
8. צורתו של פסק-הבורר.....	455
9. הוספת החתימה על פסק-הבוררות בשלב מאוחר לנתינתו אינה מביאה לביטולו, נוכח תיקון הפגם בסמיכות למתן הפסק ובהתחשב בהסבר שניתן לכך.....	455
10. בית-המשפט מוסמך להורות לבורר במקום שבו טרם סיים את מלאכתו כדבעי, שיעשה כן.....	455
פרק ב': דין פסק-בוררות - סעיף 21 לחוק	457
1. הדין.....	457
2. כללי.....	457
3. דוקטרינה של מעשה-בית-דין בהליכי בוררות.....	459
3.1 הדוקטרינה.....	459
3.2 בהליך הבוררות.....	460

460.....	3.3 לאחר אישור פסק-הבורר
461.....	3.4 פסק-הבוררות מחייב רק את הצדדים להליך הבוררות
461.....	4. המנגנון לפתרון המחלוקת בעניין זהות הבורר נקבע על-ידי הצדדים בהסכם הבוררות
462.....	5. התקיימו כל התנאים ליצירת מעשה בית-דין - המרצת פתיחה סולקה על-הסף
463.....	6. כל עוד פסק-הבוררות לא הפל להיות פסק סופי, אין מקום לאשרו
463.....	7. אין מקום לחשש שמא השלמת הליך הבוררות תפגע בזכות כלשהי של המבקשים
464.....	8. טענות התובעים מוצו במסגרת פסק-הבורר
466.....	9. טרם בשלו התנאים לקביעת מסמרות במחלוקות הצדדים בדבר הנסיבות שקדמו להליך הבוררות ובגדרי סמכות הבורר
467.....	10. פסק-הבורר הקים כלפי המשיב מעשה בית-דין מסוג "השתק עילה"
468.....	11. הוראות פסק-בורר מול הליך לקיום צוואת הצד להליך הבוררות - המבקשים טענו, כי פסק-הבוררות מאיין את הצוואה - צד שלא טען לפני בורר, טענה הנוגעת לעניין שהבורר כלל לא היה מוסמך לדון בו, אינו מושתק מלהעלות טענה זו לאחר-מכן - הבקשה נדחתה
469.....	12. מיהו "חליפו" של צד - למרות בטלותו של חוזה למראית עין, עדיין אין פירוש הדבר, כי לא קיים חוזה אמיתי בין הצדדים האמיתיים, ואכן, ניתן לפעול במישור המשפטי על-פי חוזה אמיתי כזה. יחד-עם-זאת, חוזה כזה טעון הוכחה, ואין די בטענה בדבר קיומו - בקשת רשות הערעור, נדחתה
471.....	13. אימתי יש לראות צד לדיון כ"חליף" למי שחתם הסכם בוררות, לצורך החלת סעיף הבוררות על החליף - המשיבים אינם "חליפים" - הערעור התקבל
473.....	14. עילת תביעה שלא היתה נשוא פסק-הבורר - סוגיית כפל התרופה הועלתה בדיון שנערך בפני הבורר, והבורר אף הכריע בה, אך בפסק-הדין שאישר את פסק-הבורר, סוגיה זו נותרה פתוחה - התביעה התקבלה בחלקה
475.....	פרק ג': ערעור בפני בורר - סעיף 21א לחוק
475.....	1. הדין
477.....	2. היסטוריה חקיקתית
477.....	3. מהות ומטרה של סעיף 21א לחוק
478.....	3.1 סמכות בית-המשפט מול סמכות הבורר
479.....	3.2 סמכות למתן אורכה להגשת ערעור
479.....	3.3 סעיף 21א(א) לחוק

4. המצאת פסק-הבורר - בקשת רשות ערעור על החלטה שלא למנות בורר - לא התגבש חוסר תום-הלב הדיוני הנדרש לצורך החלת כלל הידיעה במקום כלל ההמצאה - בקשת רשות הערעור, התקבלה... 481

5. קביעה בהסכם בדבר זכות ערעור - סעיף 21א לחוק..... 481

6. סעיף 21א לחוק הבוררות נועד לתרום לסופיות ההליך ולשיפור תדמיתו של הליך הבוררות ככלי יעיל לפתרון סכסוכים. בהתאם לכך, סעיף 21א(ג)(1) לחוק הבוררות מצמצם את עילות הביטול הקבועות בסעיף 24 לחוק לאלו המנויות בסעיפים 24(9) ו-24(10) לחוק. עילות אלה עוסקות בפגמים בהליך הבוררות שחורגים במידה רבה מעניינם הפרטי של הצדדים ולכן יכולות להישמע בבית-המשפט גם כאשר מיצו הצדדים את אפשרות הערעור לפני הבורר בערכאת הערעור..... 482

7. לא קיימת זכות קנויה להשיג על הליך הבוררות ומשלא הוגשה בקשה לביטול פסק בוררות יש להורות על אישורו..... 482

פרק ד': תיקון פסק-בוררות - סעיף 22 לחוק..... 483

1. הדין..... 483

2. כללי..... 483

2.1 מהותו של סעיף 22 לחוק..... 483

2.2 דוגמאות מקרים הם לבורר סמכות לתקן..... 484

2.3 סמכות בית-המשפט..... 486

3. "לאחר שניתנה לבעלי הדין האחרים הזדמנות נאותה לטעון טענותיהם"..... 486

4. הבורר יחליט בפניה בתוך שלושים יום..... 488

5. אישור פסק-בוררות לגבי הוצאות שכר-טרחת עורך-דין..... 489

6. "אין בפסק-הבוררות הוראה בדבר תשלום ריבית"..... 489

7. "טעות בחישוב" מהי לעניין סעיף 22 א(1) לחוק - גם טעות הנובעת מאי-התאמה חשבונאית בין סעיפיו השונים של הפסק - בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי שקיבל בקשה לתיקון טעות חישוב בפסק-בוררות - הערעור נדחה..... 490

8. בקשת תיקון בתום-לב והארכת מועד להגשת בקשה לביטול..... 492

9. בקשה לביטול פסק-בוררות - לא כל בקשה הנחזית להיות בקשה לפי סעיף 22 לחוק הבוררות נושאת עמה את האפקט של הארכת המועד להגשת בקשה לביטול פסק-בורר - הבקשה נדחתה..... 493

10. תיקון בשאלת ריבית - בקשת רשות ערעור - פסק-בוררות בעניין הסכמי שכר-טרחה - הבקשה נדחתה..... 495

11. תיקון לאחר אישור הפסק על-ידי בית-המשפט המחוזי - פניית הבורר באבעיה לאחר אישור הפסק - בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי, בו נקבע, כי לאחר שאושר פסק-בוררות בידי בית-משפט, אין הבורר רשאי לתקן את הפסק - הבקשה נדחתה.... 497

12. מתן הבהרה איננה נכנסת בגדרו של סעיף 22 לחוק..... 498

13. בקשת רשות ערעור על פסק-דין של בית-המשפט המחוזי, בגדרה נדחתה בקשת המבקשת לאישור ולתיקון פסק-בורר בעניין הפרשי הצמדה - הבקשה התקבלה	499
14. בקשה לביטול פסק-בוררות שדן בתביעות הצדדים ההדדיות, להפרת ההסכם - הבקשה התקבלה בחלקה	500
15. דרך המלך היא להפנות בקשה ראשונית לתיקון טעות חשבונאית לבורר	501
16. פגיעה בזכות הטיעון של צד לבוררות תצדיק את ביטול פסק-הבוררות רק כאשר יהיה מדובר בפגיעה מהותית בכללי הצדק הטבעי ולא בפגיעה פורמאלית בלבד - הבקשה לביטול פסק-הבוררות, נדחתה	502
17. בקשה לאישור פסק-בוררות ותיקונו - טענה לטעות חישובית - פסק-הבוררות אושר ותיקונו נדחה	502
18. אישור פסק-בורר ותיקונו בהתאם לסעיף 22 לחוק הבוררות - הבקשה התקבלה	503
19. ביטול פסק-בוררות - אין לראות בבקשה לתיקון פסק-בוררות, כגורם העוצר את מניין הימים ומאריך את המועד להגשת בקשת ביטול פסק-בוררות - הבקשה נדחתה	503
20. אישור פסק-בוררות ותיקונו - חוק הבוררות מסמיך את בית-המשפט לתקן פסק-בורר, בשני מישורים - הבקשה התקבלה בחלקה	504
21. רשות ערעור על החלטות של בית-המשפט בענייני בוררות תינתן רק במקרים חריגים - הבקשה רחוקה מאמת-מידה מחמירה זו	505
22. האופן שבו יישם בית-המשפט המחוזי את הכללים בדבר תיקון או השלמת פסק-בוררות על-ידי בורר לפי הסעיף האמור במקרה דנן, אינו מעורר שאלה עקרונית ואינו חורג מעניינם של הצדדים	506
23. לא היה מקום להכריע בבקשות לאישור וביטול פסק-הבוררות המקורי בלא שניתן לצדדים לטעון בנושא, בניגוד להסכמה הדיונית שביניהם	509
24. הבורר לא היה מוסמך להידרש כלל לבקשת התיקון, משהיא חורגת מהסמכות המצומצמת המוקנית לבורר והמאפשרת לו לתקן את הפסק שיצא תחת ידיו	510
25. הסמכות לתקן את פסק-הבוררות שמורה כאמור אך ורק לבורר עצמו או לבית-המשפט הון בבקשה לאישור פסק-הבוררות, או ביטולו	511
26. הבוררים ניהלו את הבוררות כפי הסכמת הצדדים על-פי מיטב שיקול-הדעת שלהם ולא ניתן להצביע על עילה לביטולו לאחר הבוררות השניה	513
27. סמכות התיקון מכוח סעיף 22(ד) לחוק הבוררות	514

פרק ה': אישור פסק-בוררות - סעיף 23 לחוק	515
1. הדין	515
2. כללי	515
3. סדרי דין לאישור פסק-בורר	515
3.1 כללי	515
3.2 בקשה לאישור פסק בורר	519
4. מהו "פסק-בורר" מיצוות סעיף 23(ב) לחוק - מסמכים הנחזים כ"פסק-בורר" - פרשנות	520
5. פסק-בורר סופי או פסק ביניים - פרשנות	522
6. אישור פסק-בורר על-ידי בית-המשפט לענייני משפחה	522
7. פטירת צד לבוררות ואישור הפסק טרם קבלת צו ירושה	522
8. פסקי-חוץ מחייבים הליך של אישור הפסק על-פי סעיף 23 לחוק ואינם מאושרים אוטומטיית מכוח האמנה	522
9. בקשה לתיקון פסק-בוררות - הוספת או הפחתת רכיב מע"מ מסכום הפיצוי שנפסק על-ידי הבורר אינה עניין טכני - הבקשה נדחתה	525
10. אישור פסק-בוררות - חשיבות העמידה בזמנים שנקבעו בחוק ובתקנות - הבקשה התקבלה	526
11. במקרה בו לא פעל המשיב בדרך של בקשה לביטול הפסק או בדרך של ערעור, דבר זה כשלעצמו מספיק לשם דחיית התנגדותו	527
12. נסיבות המקרה הפרטני הצדיקו קבלת התנגדותו של המשיב	528
13. בקשה לאישור פסק-בוררות אשר הדרך היחידה להתנגד לה היא בדרך של בקשה לביטול, ובקשה לביטול לא הוגשה מעולם	529
14. על-אף שהחלטת הבוררים נושאת כותרת "החלטת ביניים", מדובר בפסק-בוררות שהוא בגדר פסק ביניים שניתן לבקש לגביו את אישורו של בית-המשפט	530
15. פסק-הבוררות החלקי אינו נבלע איפוא בפסק-הבוררות הסופי ויש לו כוח חיים עצמאי	531
16. מעת שלא הוגשה בקשה לביטול פסק-הבוררות החלקי לא ניתן להתנגד לאישורו	532
17. המסקנה המשפטית של המשיב שגויה; אין לה מקור נורמטיבי להישען עליו; היא סותרת את הוראות חוק הבוררות ותקנות הבוררות	532
18. לא ניתן לאשר בפסק-דין פסק-בוררות שכל כולו עוסק רק בצדדים שלישיים, שלא היו צד להליך הבוררות	533
19. המבקש איין את עילת תביעתו	535
20. עקב כך שהמשיב זנח למעשה את הליך הבוררות פקע תוקפה של תניית הבוררות בהסכם ההלוואה ועל-כן אין למנות בורר חליף	535

21. על בית-המשפט להשתכנע ולהיווכח תחילה שהמסמך שאותו מבקשים לאשר הוא אמנם "פסק בוררות". והרי אם אינו בא בגדר פסק בוררות, ממילא אין מה לאשר לפי סעיף 23(א) לחוק הבוררות 537

22. הדרך להביא לאישורו של פסק בוררות בפסק-דין, היא כידוע, בהגשת בקשת אישור על-פי סעיף 23(א) לחוק הבוררות. לעניין זה ועל-פי הגדרת "פסק בוררות" בסעיף 1 לחוק זה, גם פסק ביניים הוא בגדר פסק בוררות. הדרך לביטול פסק בוררות, היא בהגשת בקשה לביטולו על-פי סעיף 23(ב) לחוק הבוררות ובלבד שהוגשה במועדים הקבועים בסעיף 27(א) לחוק ובתקנה 10 לתקנות סדרי הדין בענייני בוררות 537

23. המשיב איחר את המועד להגיש את הבקשה לביטול ועל-כן דין בקשתו להידחות. בנוסף, לגופו-של-עניין, בקשת הביטול נוגעת לטענות ערעוריות ולא נכנסת לגדר אחת מהעילות לביטול פסק הבורר וגם בגין כך דין בקשת הביטול להידחות 537

24. ההתערבות בפסק בוררות מוגבלת לעילות המנויות בסעיף 24 לחוק הבוררות ויש לפרשן בצמצום. המגמה היא, ככל שניתן, לתת תוקף לפסק הבורר ולא לבטלו. בעת בחינת קיומן של עילות הביטול, יש לבחון האם התקיימו כללי הצדק הטבעי וניתנה האפשרות להעלות טענות, להמציא ראיות, ובאופן שלא קופחו זכויות של צד מסוים בהליך הבוררות 538

25. כאמור, כשנדרש ב"כ המבקשת להבהיר מהו המסלול שלטענתו יש לילך בו, הפנה לסעיף 22(ד) ולכך שיש לתקן את פסק הבוררות משום שנפלה בו טעות סופר, פליטת קולמוס או טעות חישובית. אלא שלטעמי הבקשה לתיקון אינה עוסקת בטעויות מהסוג הנ"ל שהן טכניות במהותן, אלא בקביעת חבות לתשלום פיצוי מוסכם על-פי הסכם, שהיא קביעה ערכית הנגזרת משיקולים שונים, וחבות כזו אינה יכולה להיכלל בהגדרת "טעות סופר, פליטת קולמוס, השמטה, טעות בתיאור ... במספר, בחישוב וכיוצא באלה" כמפורט בסעיף 22(א)(1) לחוק 538

פרק ו': ביטול פסק-בוררות - סעיף 24 לחוק 539

1. הדין 539

2. גבולות ההתערבות המשפטית בפסקי-הבוררות 539

2.1 כללי 539

2.2 השלמת הפסק 540

2.3 "טעות גלויה על פני הפסק" - אינה נמנית על עילות הביטול לפי סעיף 24 לחוק - קיומה מכוח חוק ההסדרים בלבד ובסוגיות ספציפיות בלבד 541

2.4 סימנים לזיהויה של בוררות 542

2.5 הסכמה על בוררות יכולה להיות מוסקת גם ללא שימוש מפורש במילה "בוררות" 543

3. עילת ביטול על-פי סעיף 124(1) לחוק - "לא היה הסכם-בוררות בר-תוקף"	543
3.1 כללי	543
3.2 הופעה בפני הבורר חוסמת טענה להיות ההסכם חסר-תוקף על-פי סעיף 124(1) לחוק	545
3.3 תוקפה של תניית-בוררות בהסכם שהוא בבחינת הסדר כובל	546
3.4 מדובר בהסכם-בוררות בר-תוקף, חרף היעדר חתימת הגובר וחותמת רשמית של המועצה	547
3.5 אין לומר כי יש בהסכמים מאוחרים אלה כדי לאיין את טענתו של המבקש בדבר קיומה של תניית בוררות תקפה, באופן שניתן לקבוע כי היא אינה עומדת ברמת ההוכחה הנדרשת לשלב זה	548
3.6 פסק-הבוררות השני ניתן לאחר שפקעה סמכותו של הבורר ומבלי שהיה באותה עת הסכם בוררות בר-תוקף בין הצדדים	550
3.7 אין לקבל את טענת הכפייה שהעלה המבקש ואת המסקנה אותה הוא ביקש כי בית-המשפט יקבע והיא שלא קיים במקרה זה {עקב הכפייה} הסכם בוררות בר-תוקף	551
3.8 לא התקיימה עילת הביטול הקבועה בסעיף 124(1) לחוק וכן כי לא נגרם כל עיוות דין	552
3.9 אין מקום להבאת עדויות חדשות ומסמכים נוספים הנוגעים לעילות הביטול שפורטו בבקשת הביטול-אי קיומו של הבכס	553
3.10 חוות-דעתו של מר נווה מהווה פסק-בוררות	554
3.11 לא עלה בידי המבקש לבסס עילת ביטול - נדחתה בקשה לביטול פסק-בוררות שניתן על-ידי רב בסכסוך הנוגע לעבודות בניה בבית"ר עלית-טענה בדבר היעדר תוקף להסכם	555
3.12 אין יסוד לטענותיו הכלליות של המבקש לעילות הביטול - טענה בדבר היעדר הסכם בוררות-אינו צד להסכם	556
3.13 למבקש עומדת עילת ביטול פסק בוררות לפי סעיף 124(1) לחוק הבוררות - הן מן הטעם שההוראה עליה נסמכה המשיבה אינה תנית בוררות והן מן הטעם שהתנהלות המשיבה מבטאת ויתור על התדיינות בבוררות	558
4. עילת ביטול על-פי סעיף 124(2) לחוק - "הפסק ניתן על-ידי בורר שלא נתמנה כדין"	558
4.1 כללי	558
4.2 המבקש הבין - או למצער יכול היה להבין - כי ההליך מתנהל לפני בית-הדין לממונות שעל יד המועצה הדתית תל-אביב-יפו, ולא לפני בית-הדין הרבני האזורי	561
4.3 המבקש זכאי לבקש מינוי בורר בערעור	562

4.4	לא היה בסמכותו של הבורר לשנות את קביעותיו וכי השינויים שנערכו בכתב ידו של הבורר, שלא בהתאם לסמכות המוקנית לבורר לתיקון טעות סופר כאמור בסעיף 22 לחוק, מחייבים את ביטול הפסק השני והפסק השלישי	563
4.5	על-פי הסכמת הצדדים הבורר הופטר מכפיפות לדין המהותי ולסדרי הדין ודיני הראיות. בנסיבות אלה, גם אם הבורר ראה לנהל את ההליך כהליך שיפוטי לכל דבר ועניין, כטענת המבקש, הרי שלא ניתן להלום טענות בדבר הרחבת חזית או טענות שמכוונות כנגד קביעות הבורר בשאלות שבעובדה ובמשפט ביחס לשאלת הפרת ההסכם וביטולו על-ידי המשיבה. נוכח קביעות פסק הבוררות כי ההסכם הופר על-ידי המבקש, בית-המשפט לא סבר כי יש בפסק הבוררות או בקביעת בית-משפט קמא שדחה את הבקשה לביטול פסק הבוררות, כדי לגרום עיוות דין	565
5.	סעיף 24(3) לחוק - הבורר פעל ללא סמכות או שחרג מהסמכויות הנתונות לו לפי הסכם-הבוררות	565
5.1	כללי	565
5.2	טענה עמומה לגבי החריגה מסמכות	568
5.3	סמכות כללית של הבורר ללא פירוט	568
5.4	חיובים שניתן לכמתם - היעדר חריגה מסמכות	569
5.5	חריגה מסמכות בפסיקת פיצויי פיטורין	569
5.6	טעות בדין איננה חריגה מסמכות	570
5.7	היעדר סמכות לפסוק חיובים כספיים	570
5.8	פסיקת פיצוי על דרך אומדנה איננה חריגה מסמכות	570
5.9	פסיקת רבית והפרשי הצמדה - בסמכות הבורר	570
5.10	הבורר פעל במסגרת סמכויותיו	571
5.11	חריגה מסמכות במקרה בו הצדדים קבעו בהסכמה את הסכום	571
5.12	פסיקת סעדים חלופיים - הבורר לא חרג מסמכותו	571
5.13	פסיקה לגבי יישום ההסכם וקביעת פיצוי איננה חריגה	572
5.14	קביעת הבורר 25% לערך מהסכום הנתבע	572
5.15	הסמכה רחבה	572
5.16	ההליך שהתנהל בין הצדדים לא שיקף הליך בוררות תקין - הבקשה התקבלה	573
5.17	בקשה לביטול פסק-בוררות שניתן על-ידי בית-הדין הרבני בחוסר סמכות ובניגוד ברור להלכה שנקבעה ב- בג"צ אמיר - הבקשה התקבלה	574
5.18	בקשה לביטול פסק-בוררות - הבורר לא התעלם מהדין המהותי וציין מפורשות בפסק-הבוררות המשלים, כי פסק-הבוררות החלקי עומד בתוקפו - הבקשה נדחתה	576

5.19	הבוררת לא חרגה מסמכותה	580
5.20	בהתאם לתקנון האגודה, סכסוך הנוגע למישור היחסים שבין האגודה למשיב יימסר לבוררות, ועל-כן מוסמך היה הבורר לדון בעניין	582
5.21	בהחלטותיו המבארות את אופן מימוש זכות הסירוב הראשונה שהוקנתה למבקשים לא חרג הבורר מסמכותו	584
5.22	פסיקת הבורר לא ניתנה תוך חריגה מסמכות	586
5.23	החלטת הבורר היא סבירה ואין ספק שניתנה בגדר סמכותו	587
5.24	הדין הוא עם המשיבים, בית-הדין אכן הוסמך לדון בטענת הבעלות - נדחו בקשת הביטול של פסק-הבוררות ושל פסק ההבהרה	589
5.25	פסק-הבוררות לקה במובהק בחריגה מסמכות	591
5.26	סמכותו של הבורר הוגבלה מלכתחילה רק לאופן בו יבוצע פירוק השיתוף הלכה למעשה	591
5.27	מדובר בשאלה שהבורר היה מוסמך לדון בה	592
5.28	לא נעשתה חריגה מסמכות	593
5.29	הבורר חרג מהסמכויות שהוקנו לו	595
5.30	לא תתקבל טענה בדבר חוסר סמכות אשר נטענת מבלי שאחד הצדדים מחה על-כך במהלך ההליך - נדחתה בקשה לביטול פסק-בוררות	596
5.31	המבקש חרג בצורה ניכרת מפרק הזמן שהוקנה בחוק להגשת בקשה לביטול פסק בורר	597
5.32	חריגה מסמכות-שלוש הבקשות שהוגשו ביחס לפסק-הבורר - נדחו	598
5.33	כידוע, סעיף 24(3) לחוק הבוררות מקנה לבית-המשפט סמכות להורות בין היתר על ביטול פסק בוררות מקום בו הבורר פעל ללא סמכות. בשים-לב לאמור לעיל, כמו גם לכך ששימוש בסנקציה הקבועה בפרט ט' לתוספת הראשונה לחוק ייעשה במקרים חריגים בלבד ורק כמוצא אחרון	601
5.34	הלכה מושרשת היא כי סמכותו של בורר נקבעת על-פי הסכם הבוררות ולא על-פי כתבי הטענות המוגשים במסגרת הבוררות	601
5.35	הבורר שמונה להכריע בסכסוך שבין הצדדים אינו מוסמך לעשות כן בשל היעדר הסכם בוררות בתוקף	601
5.36	פסק בוררות חלקי עונה על הגדרת "פסק בוררות" לפי סעיף 1 לחוק הבוררות מקום בו הוא מסיים את המחלוקת בין הצדדים בסוגיה הנדונה ומשכך, המועד לבקש ביטולו של פסק ביניים המסיים את המחלוקת בסוגיה מסויימת הינו ארבעים-וחמישה ימים ממועד מתן פסק הביניים	601

5.37 הפסיקה נתנה דעתה על "חוסר תום-ליבו של המבקש המשתתף בפועל בבוררות, אך אומר כי השתתפותו תלויה הלכה למעשה בזכיה בה. עמדו לפני המבקש שתי אפשרויות: או להימנע מהשתתפות בבוררות מפאת טענת חוסר סמכות; או להשתתף בה ללא הסתייגות. במקום זאת המבקש אחז את החבל משני קצותיו וקנה מעין "פוליסת ביטוח" שבכל מקרה לא יפסיד מהליך הבוררות. אם יזכה מה טוב - ונקל לשער כי לו אכן היה זוכה, לא היה מעלה את הטענה כי זכיותו ניתנה בחוסר הסמכות. ואם לא יזכה יטען את טענת חוסר הסמכות. בנסיבות אלו, מניעותו של המבקש להעלות את טענת חוסר הסמכות מקבלת משנה-תוקף ובעשותו כן כדי להתנער מתוצאת הבוררות הוא פעל כאמור בחוסר תום-לב". אין מקום ל"פוליסת ביטוח" מעין זו גם בענייננו.....602

5.38 גם אם מוכח כי הבורר חרג מסמכותו לפי סעיף 24 לחוק הבוררות, עדיין יש לבחון האם בנסיבות העניין נגרם "עיוות דין" המצדיק את ביטול פסק הבוררות.....602

5.39 על-פי הפסיקה, "הטענה שמסמך מסויים שהוגש לבית-המשפט לאישור כלל אינו "פסק בורות" שניתן לאשרו או לבטלו הינה טענה חריגה אשר ראוי שתישמע רק במקרים נדירים בהם התשתית העובדתית, ובראש ובראשונה לשון המסמך, מאפשרת מרחב טיעון (ומרחב פרשנות) בדבר אופי המסמך כפסק בורות. ככלל, על בית-המשפט להישמר מפני טשטוש גבולות שבין טענת חוסר סמכות (הכלולה במפורש בחוק הבוררות כעילת ביטול) לבין הטענה שאין בכלל "פסק בורות" (שאינה כלולה במפורש בחוק הבוררות, כאמור), במיוחד לאור העובדה שהאחרונה אינה כפופה למסגרת הזמנים הקבועה בחוק הבוררות".....602

5.40 הבורר רשאי לצורך הכרעה בסכסוך הקונקרטי שבפניו להכריע בסמכות נגרת בשאלת תוקפו של "הסכם המייסדים", כאשר תוקף ההחלטה אינו אלא לצורך ההליך הספציפי הזה וממילא שאינו מחייב צדדים שאינם רלוונטיים למחלוקת.....603

5.41 נקודת המוצא היא כי אין מקום למצוא פגם בהליך בורות אך ורק בשל נגיעה קודמת של הבורר למי מהצדדים. כמו-כן, במקום שבו הצדדים הסכימו למינוי בורר, תוך שנודע להם מראש על היכרותו המוקדמת עם מי מהצדדים, הם מנועים מלהעלות בשלב מתקדם יותר טענות נגד מינויו.....603

5.42	באשר להיוועצות הבוררים עם עורך-דין "ניטרלי", צויין כי בעניין זה יש בטענת המבקשים ממש, אולם לא נמצא כי יש בה כדי להצדיק את ביטול הפסק. זאת, משום שהבוררים לא השתיתו את פסק הבוררות על היוועצות זו אלא ניתחו את סוגיית תוקפו של ההסכם לפי דין תורה ובסופו-של-דבר הכריעו בעניין על בסיס נימוקים רבים.....	603
6.	יש ליתן לבעל דין הזדמנות נאותה לטעון טענותיו או להביא ראיותיו - סעיף 24(4) לחוק.....	604
6.1	כללי.....	604
6.2	אי-הבאת ראיות על-ידי צד - אין בה כדי להטיל את המחדל על הבורר ולהקים את עילת 24(4) לחוק.....	604
6.3	אי-מתן זכות תגובה ושיקול-דעת בית-המשפט לא לבטל הפסק.....	605
6.4	אי-מתן זכות לחקירת מומחה - יביא לביטולו של הפסק בעילת 24(4) לחוק.....	605
6.5	שלילת זכויותיה הבסיסיות של המערערת.....	605
6.6	במקרה הנדון למבקש ניתנה הזדמנות ראויה להבאת ראיות.....	605
6.7	דחיית בקשת צד לחקירה על התצהירים.....	606
6.8	היעדר מתן זכות להגיב על טענות - עילה על-פי 24(4) לחוק.....	607
6.9	סירוב להזמנת עדים.....	608
6.10	אכיפת סעד שלא נתבע.....	608
6.11	הכנת חוות-דעת משלימה וחובת מן אפשרות חקירה.....	608
6.12	טענה בדבר אי-אפשרות חקירה נגדית נדחתה.....	609
6.13	אי-מתן אפשרות לעיון בחוות-דעת.....	610
6.14	אי-נוכחות צד מחמת טענה שהבורר מונה שלא כדין.....	610
6.15	נציגי הצדדים לא הוזמנו.....	610
6.16	רק פגיעה מהותית בזכות הטיעון עשויה להצדיק את ביטול פסק-הבוררות.....	611
6.17	המבקש לא הצביע על עילה לביטול פסק-הבוררות השני. ומשעה שנדחו טענותיו של המבקש לעניין פסק-הבוררות השני, ממילא אין צורך להידרש לטענותיו לעניין ההבחנה בין חלקי פסק-הבוררות הראשון-נדתה עילה על-פי סעיף 24(4) לחוק.....	613
6.18	לא נגרם למבקשים עיוות דין ולא התעוררה תחושת צדק כה חזקה המצדיקה מתן רשות ערעור.....	616
6.19	לא קיימים במקרה זה שיקולי צדק או חשש לעיוות דין המצדיקים את התערבות בית-משפט.....	617
6.20	מדובר בפגם אשר מצדיק את ביטול פסק-הבוררות.....	619

6.21 נגרם למבקש עיוות דין בכך שפסק-הבוררות התקבל, בין היתר, על יסוד ראייה נסתרת, שהמבקש לא ידע על קיומה ולא ניתנה לו הזדמנות לטעון בפני הבוררים	620
6.22 המבקש לא הסכים כי חוות-הדעת לא תימסר לו וכי לא יהיה רשאי לעיין בה, להעיר את הערותיו שמא נפלה בה טעות, אף לחקור את המומחה - התקבלה בקשה לביטול פסק בורר	621
6.23 לא נמצא כי הבורר חרג מסמכותו או כי קופחה זכות הטיעון של מי מהצדדים	622
6.24 מאחר שלא ניתנה למבקשת זכות טיעון ראויה לגבי הפער שבין הכרטסות וההפקדות בבנק, לבין סרט הקופה, יש להחזיר עניין זה אל הבורר	623
6.25 אין להתערב בשיקול-הדעת של בית-הדין אשר החליט לתת את פסק-הדין מבלי לאפשר הגשת ראיות נוספות או סיכומים נוספים - נדחתה בקשה לביטול פסק-בוררות	625
6.26 עילת הביטול הקבועה בסעיף 24(4) לחוק הבוררות אינה מתקיימת. המבקש הגיש את טענותיו, התקיים הליך הוכחות ארוך ביותר, כך שקשה לקבל את הטענה שלא ניתנה למבקש הזדמנות נאותה לטעון את טענותיו ולהביא ראיותיו. מקריאת נימוקי המבקש עולה שהמבקש למעשה מתווכח עם הבורר אודות הערכת העדויות	626
7. הבורר לא הכריע באחד העניינים שנמסרו להכרעתו - סעיף 24(5) לחוק	626
8. הותנה בהסכם-הבוררות שעל הבורר לתת נימוקים לפסק והבורר לא עשה כן - סעיף 24(6) לחוק	639
8.1 כללי	639
8.2 לא התקיימה עילה להתערב בשיקול-דעתו של בית-המשפט-אי-הנמקה ובטלות חלקית	640
8.3 חרף הקשיים שהתגלו בדרך אישור פסק-הבוררות, אין מקום להתערב בפסק-דינו של בית-המשפט המחוזי שאישר את פסק-דינו של בית-המשפט לענייני משפחה אשר קבע להחזיר את הפסק להשלמתו והנמקתו בעניין אחד	641
8.4 הפסק בהיר, מנומק והשיקולים שעמדו מאחורי מסקנות הבוררת הינם ברורים ועולים מקריאת הפסק	643
8.5 לא התקיימה עילה לביטול פסק-הבוררות חרף היעדר הנמקה שכן לא נגרם עיוות דין	644
8.6 במקרה דנן האיחור עולה על תקופת החסד, אך הבורר הפחית מתקופת האיחור 45 ימים אלה, בעוד שהיה עליו להימנע מכך. לפיכך, יש לתקן ולקבוע כי תקופת האיחור הינה 5 וחצי חודשים {ולא ארבעה חודשים} - אין צורך בהנמקה מפורטת	645

8.7	הבורר כשל במילוי חובת ההנמקה.....	646
8.8	מדובר בפסק-בוררות מפורט ומנומק היטב - נדחתה בקשה לביטול פסק-בוררות.....	648
8.9	הבורר פירט בהנמקתו את פסקו באורח מפורט כראוי.....	649
8.10	המונח סדרי דין כולל בחובו גם התייחסות לשאלת חובת ההנמקה.....	649
8.11	משפטרו בעלי הדין את הבוררים מחובת הנמקה אין המבקש יכול להלין על היעדרה.....	650
8.12	חובת ההנמקה נבחנת גם לפי טיבו של הליך הבוררות.....	651
8.13	היעדר הנמקה מספקת אינו צריך בהכרח להביא לביטול פסק-בוררות שניתן לאחר כארבע שנות בוררות ולאחר שהצדדים השקיעו בו משאבים רבים. שיקול זה הינו שיקול רלבנטי בבוא בית-המשפט לבחון בקשה לביטול פסק-בוררות.....	652
8.14	בעת בחינת היקף חובת ההנמקה של בוררים יש לתת משקל לשאלה אם היו הבוררים כפופים לדין המהותי אם לאו.....	653
8.15	הנמקה אינה מחייבת התייחסות מפורטת לכל טענה וטענה ודי בפריסת הטענות והראיות תוך ניתוחן והצגת מסקנה.....	653
8.16	המבקשת לא הצביעה על כל התחייבות שנתן הבורר לצדדים לנמק את פסקו (חרף הפטור מהנמקה שניתן לו בהסכם-הבוררות.....	653
8.17	הצדדים הרחיבו בהסכם-הבוררות לגבי אופן הניהול של ההליך, ואם בחרו שלא להתנות את פסק-הבורר בהנמקה, סביר להניח כי היו מודעים למשמעות העניין.....	654
9.	הותנה בהסכם-הבוררות שעל הבורר לפסוק בהתאם לדין והבורר לא עשה כן - סעיף 24(7) לחוק.....	654
9.1	כללי.....	654
9.2	לא עמדה למבני גזית עילה לביטול פסק-הבורר, בהתאם להוראות חוק הבוררות.....	655
9.3	גם אם טעה הבורר ביישום הוראות הדין, אין בכך כדי להצמיח עילת ביטול.....	657
9.4	אין בטענות המבקשת דבר אשר יכול להוביל למסקנה כי הבוררת שגתה ביישום הדין, ודאי לא טעות יסודית, ודאי שלא באופן שעלול לגרום לעיוות דין.....	661
9.5	עילת הביטול הקבועה בסעיף 24(7) לחוק הבוררות משתמשת במילה "הותנה". מלשון סעיף זה ניתן ללמוד כי על הצדדים לציין במפורש מהו הדין שיחול על ההליך.....	662
9.6	כאשר ניתן להשלים או לתקן את פסק-הבוררות, יש להעדיף זאת על פני ביטולו.....	662

10.	הפסק ניתן לאחר שעברה התקופה לנתינתו - סעיף 24(8) לחוק	664
11.	תכנו של הפסק מנוגד לתקנת הציבור - סעיף 24(9) לחוק	666
11.1	כללי	666
11.2	ביטול פסק-הבוררות שעה שההליך שהתקיים לפני המוסד, התקיים בהיעדרו של המשיב. פגם זה יורד לשורשו של עניין ושל ההליך ואינו ניתן לריפוי	667
11.3	הבורר היה רשאי לקבוע את גובה הפיצויים על דרך האומדן	668
11.4	לא נמצא עיוות דין בפסק - נדחתה בקשה לביטול פסק-בוררות	670
11.5	טענותיו של המבקש הן טענות ערעוריות המופנות ברובן כנגד קביעות עובדתיות בפסק-הבוררות ואין בהן כדי להקים עילה לביטולו	670
11.6	אין בפנינו הליך בוררות ממשי, וממילא תוצרו של ההליך דינו להתבטל על בסיס עילת הביטול שבסעיף 24(9) לחוק הבוררות	671
11.7	למבקשים לא עומדת עילה לביטול פסק-הבורר	672
12.	קיימת עילה שעל-פיה היה בית-משפט מבטל פסק-דין סופי שאין עליו ערעור עוד - סעיף 24(10) לחוק	674
12.1	כללי	674
12.2	חריגה מהוראות התוספת השניה לחוק הבוררות	674
12.3	ביטול פסק-בורר עקב הפרת חובת הגילוי של צד להליך - עילת ביטול על-פי סעיף 24(10) לחוק	675
12.4	משנתגלה כי חלק מרכזי מהכרעת הבורר מבוסס על מרמה, הסעד המתאים הוא ביטולו של פסק-הבוררות בשלמותו	675
12.5	אין בטענות המבקש לעיוות דין שנגרם לו כתוצאה מפסק-הבוררות כדי לסייע לו, כאשר לא התקיימה אף אחת מן העילות לביטול פסק-בוררות	677
12.6	לשון שטר הבוררות קובעת במפורש כי לבוררים מסור שיקול-דעת רחב במתן החלטות ופסקי-דין בהליך - טענה לקשר אסור שהתנהל בין המשיב ונציגיו לבין הבורר השלישי	679
12.7	הכרות קרובה עם שני הצדדים - אין מקום לארכה המתבקשת בתיק הביטול	680
12.8	אין עילה להעברת הבורר מתפקידו	681
12.9	הסתרת מידע של הבורר בדבר בקשה קודמת להעברתו מתפקיד-לא נמצא לקבל את טענותיו של המבקש בנדון. טענות המבקש בדבר טעויות שנפלו בפסקי הבוררות עצמם, ממילא אינן ראויות להישמע	683

12.10	בחינת הטענה לקיומה של עובדה חדשה ומועד גילוייה בדיעבד כחלק מעילת הביטול לפי סעיף 24(10) לחוק הבוררות, נכון וראוי יותר שתעשה במסגרת בירור התיק העיקרי - התקבלה בקשה להארכת מועד להגשת בקשה לביטול פסק-בוררות.....	685
12.11	ההליך יוחזר לבורר לצורכי תיקון/השלמה.....	686
12.12	הנסיבות שהוכחו, עולות כדי "השגת פסק-דין במרמה", שהיא עילה לביטול פסק-דין, אפילו חלוט, בידי בית-משפט, ומכאן - נסיבות אלה, מקימות עילה לביטול פסק בורר, לפי סעיף 24(10) של חוק הבוררות.....	688
12.13	מדובר בתיקונים הנדרשים במסד הנתונים עליו נסמך עיקרו של פסק-הבוררות, אשר יש בהם פוטנציאל להשליך על התוצאה הכוללת.....	690
12.14	אין בעובדה שהמבקש בחר לנהל את ההליכים כאשר הוא אינו מיוצג כדי להצדיק הארכת המועד להגשת בקשה לביטול פסק-הבוררות.....	691
12.15	הטייה מצד הבורר-פסק-בוררות שקול, ענייני ויסודי - נדחתה בקשה לביטול פסק בורר.....	692
12.16	פסק-הבוררות הינו פסק-בוררות סדור - נדחתה בקשה לביטול פסק-בוררות.....	693
13	ביטולו של פסק משקם.....	694
13.1	פסק המשקם.....	694
13.2	ביטול פסק.....	695
13.2.1	כללי.....	695
13.2.2	לבטלו, כולו או חלקו, להשלימו, לתקנו או להחזירו למשקם.....	695
13.3	"המשקם חרג מסמכותו".....	696
13.4	"עילה מהעילות המנויות בסעיף 24(4), (5), (9) ו- (10) לחוק הבוררות".....	696
13.4.1	כללי.....	696
13.4.2	"לא ניתנה לבעל דין הזדמנות נאותה לטעון טענותיו או להביא ראיותיו".....	696
13.4.3	"הבורר לא הכריע באחד העניינים שנמסרו להכרעתו".....	698
13.4.4	"קיימת עילה שעל-פיה היה בית-משפט מבטל פסק-דין סופי שאין עליו ערעור עוד".....	698
13.5	"טעות גלויה על פני הפסק".....	699
13.6	"הפניה לבית-המשפט תהיה על-פי המועדים הקבועים בחוק הבוררות".....	700
13.7	ערעור.....	701

13.8 אמת-המידה לבחינת טענה של הפרת חובת גילוי מצד בורר בהקשר של פסלות, גם על רקע ניגוד עניינים, הינה אמת-מידה מחמירה - חשש ממשי למשוא פנים. בעניין זה אין די בקשר סתמי בלבד של הבורר עם מי מהצדדים ובית-המשפט ישעה לבקשה כאמור רק במקרים חריגים ובנסיבות חמורות 702

פרק ז': החזרת הפסק לבורר - סעיף 25 לחוק 703

פרק ח': סייגים לביטול הפסק - סעיף 26 לחוק 707

707..... 1. הדין

707..... 2. "אם היה סבור שלא נגרם עיוות דין" - סעיף 26(א) לחוק

709..... 3. "אם ניתן לבטלו בחלקו, להשלימו, לתקנו או להחזירו לבורר"

712..... 4. "אלא אם שמר לעצמו בהודעה בכתב לפני מתן הפסק, את הזכות לטעון טענה זו"

713..... 5. חרף הפגם החמור שנפל בתוכנו של פסק הביניים ובהתנהלות הבוררים, בנסיבות העניין, בעת הזו, אין מקום להורות על ביטול פסק הביניים כולו

715..... 6. ישנן רגליים מוצקות לקביעת בית-המשפט המחוזי ויישום סעיף 26(א) לחוק

716..... 7. לא נגרם למבקש עיוות דין - נדחתה בקשה לביטול פסק-הבוררות

717..... 8. לא קמה עילה מן העילות המצוינות בסעיף 24 לחוק הבוררות לביטול פסק-הבוררות השני - נדחתה הבקשה לביטול הפסק וכפועל יוצא מכך, אושר פסק-הבוררת השני

719..... 9. טעות שנפלה בציון הסכום ששולם בגין העבודות הנוספות כסכום נוסף שאינו כלול בסכום הכולל, הוא בגדר טעות סופר או טעות בחישוב, שניתן לתקנה

720..... 10. פסק-דין חלקי, להבדיל מהחלטת ביניים, עומד בפני עצמו ויש לו כוח חיות משלו

721..... 11. הליך הבוררות יוחזר אל שני הבוררים שנותרו בתמונה זאת לצורך מינויו של בורר שלישי על-ידיהם

722..... 12. אין מקום לצעד חריג בדמות ביטולו של פסק-בוררות

723..... 13. המקרה דנן אינו נמנה על המקרים המצדיקים ביטול פסק בורר

724..... 14. לא נפלה שגגה במסקנות בית-משפט קמא כי לא התקיימה במקרה דנן עילה לביטול פסק-הבוררות

725..... 15. בית-משפט הורה על ביטולו של פסק-הבוררות השני, תוך החזרת הסכסוך לבוררים על-מנת שיקיימו ישיבת בוררת נוספת ואחרונה

726..... 16. לא התקיימה עילת ביטול - אושר פסק-דין בוררות

17. רשות ערעור על החלטות ופסקי-דין של בית-המשפט המחוזי בענייני בוררות רק במקרים חריגים הבקשה דנא לא עמדה באמות-מידה אלה	727
18. הליך הבוררות יוחזר להרכב הבוררים	728
19. בנסיבות העניין אין הצדקה להתערבות ערכאת הערעור בפסק-דין של בית-משפט קמא	729
20. בקשות לאישור וביטול פסק-בוררות - מעמדו של פסק הביניים לאחר שאושר על-ידי בית-המשפט - הבקשה לביטול התקבלה רק בנוגע לסוגיית ההתחשבות שבין הצדדים בנוגע לגובה החוב וסכום התשלומים	731
21. בקשה לביטול פסק-בוררות ביניים - ביטול פסק-הבוררות מחמת עילה, לפיה בית-משפט היה מבטל פסק-דין סופי שאין עליו ערעור עוד - הבקשה נדחתה	733
22. בקשה לביטול פסק-בוררות שאינו ברור דיו - הבקשה התקבלה	734
23. בקשה לביטול פסק-בוררות אשר התבססה על העילות שבסעיף 24 לחוק הבוררות - הבקשה נדחתה	734
פרק ט': המועד לבקשת הביטול - סעיף 27 לחוק	737
1. כללי	737
1.1 הדין	737
1.2 המועדים	737
1.3 מתן הפסיקתא והמועד להגשת הבקשה	738
1.4 גילוי עובדות חדשות אחרי מתן פסק-הבורר	738
1.5 פניה לבורר לפי סעיף 22 לחוק הבוררות - סעיף 27(ב) לחוק הבוררות	738
2. בקשה לביטול הפסק - תקנה 9 לתקנות סדרי הדין בענייני בוררות	739
3. בקשה להארכת מועד להגשת בקשה לביטול - סעיף 27(א) לחוק	740
3.1 כללי	740
3.2 נימוקים נוספים	742
3.3 מועד הידיעה למול מועד קבלת פסק-הבוררות	744
3.4 ימי פגרה	745
4. החובה להגיש בקשה להארכת מועד	745
5. פסק-בוררות-חוץ - סעיף 27(א) לחוק	746
6. "מהיום שנתגלו העובדות המשמשות יסוד לבקשה" - סעיף 27(ב) לחוק	746
7. ביטול פסק-בוררות מאושר - סעיף 27(ד) לחוק הבוררות	747
8. בקשה לעיון מחדש	749

9.	בהיעדר טעמים מיוחדים המצדיקים את האיחור בהגשת בקשת הביטול נדחתה בקשת הביטול של פסק-הבוררות.....	749
10.	בקביעות בית-המשפט קמא לא נפלה כל שגגה הטעונה והמצדיקה התערבות ערעורית.....	750
11.	לא התקיימו בנסיבות העניין טעמים מיוחדים המצדיקים הארכת המועד כמבוקש.....	751
12.	אין להזקק לבקשת ביטול שהוגשה כעבור ארבעים וחמישה ימים מיום מתן הפסק.....	753
13.	ניתן לטעון שהמסמך שהוגש לאישור כפסק-בוררות איננו פסק-בוררות - טענה זו איננה כפופה למועדים הקבועים בסעיף 27 לחוק.....	753
14.	אישור הפסק - תקנה 10 לתקנות סדרי הדין בענייני בוררות.....	753
15.	שיהוי בהגשת פסק-בוררות לאישור.....	755
16.	אין זה אפשרי ואף לא רצוי שבית-משפט זה יתפקד כערכאה דיונית דה-פקטו.....	757
17.	בקשה להארכת המועד להגשת בקשה לביטול פסק-בוררות - הבקשה נדחתה.....	757
18.	הבקשה לביטול פסק-בוררות, הוגשה באיחור - הבקשה נדחתה.....	759
19.	צדק בית-המשפט המחוזי בקבעו כי משעה שניתן היה לערער על פסק-הבוררות בהתאם לסעיף 21א לחוק, אין כל מקום להידרש לעילות ביטול שאינן מנויות בסעיף 21א(ג)(1) לחוק.....	760
20.	אין מדובר באחד מאותם מקרים חריגים המצדיקים מתן רשות ערעור בעניין בוררות.....	761
21.	לא נפל פגם בפסק-דינו של בית-משפט המחוזי.....	762
22.	בית-משפט דחה את הבקשה למחיקה על-הסף של הבקשה לביטול פסק-בוררות של מחמת איחור בהגשתה.....	764
23.	הערעור הוגש באיחור של 10 ימים ולא נמצא כל טעם מיוחד בנימוקיו של המשיב לאיחור האמור.....	765
	פרק י': בקשת ביטול ואישור הפסק - סעיף 28 לחוק.....	767
1.	הדין.....	767
2.	כללי.....	767
3.	לא נמצאה כל עילה להתערב בפסק-הבוררות שניתן.....	768
4.	על בעל דין המגיש בקשה לאישור פסק-בוררות טרם חלוף המועד להגשת הליך השגה מוסכם ולציין את המועד לפיו, למיטב ידיעתו, יחלוף מועד הגשת ההשגה, שאז יימנע בית-המשפט מאישור פסק-הבוררות טרם חלוף מועד זה. המשיבות לא נהגו כך ובכך חטאו לחובתן.....	769

5. האם ההחלטה נושא בקשת הביטול היא פסק-בוררות הראוי להיות נושא לבקשת אישור ביטול, או שמא מדובר בהחלטת ביניים שניתן לעתור לביטולה רק במסגרת בקשה לביטול פסק-הבוררות הסופי? 770

6. לא ניתן להורות על אישור פסק-הבוררות נושא בקשת הביטול מכוח סעיף 28 לחוק הבוררות 771

7. לא קיימת במקרה דנן אפשרות לקבלת רשות ערעור על פסק-דינו של בורר לפי סעיף 29(ב) לחוק הבוררות 771

8. הפרדת פסק-הבוררות 773

9. בית-המשפט חייב לאשר את פסק-הבורר 773

10. מחלוקת לגבי מהות המסמך באם פסק בורר הוא אם לאו 774

11. בקשה לביטול הבהרה של בורר בשל חריגה מסמכות - הבקשה נדחתה 776

12. היעדרות בורר מבוררות שאמורה להיות בהרכב של שלושה - פסק-הבוררות בוטל 776

פרק י"א: צו עיקול וכו' - סעיף 29 לחוק 779

1. הדין 779

2. כללי 779

3. עיכוב יציאה 780

4. מתן ערובה 781

5. הטלת עיקול 784

פרק י"ב: פסק-בוררות- חוץ - סעיף 29א לחוק 787

1. כללי 787

2. האפשרות להתנגד להכרה בפסק בוררות חוץ 791

3. האם לאשר את פסק הבוררות הזר השני או שמא לקבל את בקשת החברה הישראלית לבטלו? 791

4. לבורר אין סמכות להכיר בפסקי הבוררות הזרים או לאשרם 792

5. יעילות הליך הבוררות ודרך אכיפתו 793

פרק י"ג: ערעור ברשות לבית-המשפט על פסק-בוררות - סעיף 29ב לחוק 795

1. הדין 795

2. כללי 795

3. ערכאת ערעור ממעטת להתערב 802

4. לא נמצא כי דחיית הבקשה תוביל לעיוות דין, או כי הסוגיות שהועלו מעוררות שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינם של הצדדים 802

5. לא עלה בידם של הצדדים להוכיח כי התקיימו התנאים למתן רשות ערעור על פסק-הבוררות 803

6. הכרעת הבורר התבססה על טיעוני הצדדים, האסמכתאות השונות אשר נשענו עליהם וחוות-דעתו של השמאי הממשלתי הראשי, והיא נומקה היטב.....	805
7. השגותיהם של הצדדים לפסק-הבוררות אינן מצדיקות רשות ערעור.....	807
8. אין הצדקה להתערבות נוספת של בית-משפט זה אך בשאלת פרשנותו של הסכם ספציפי.....	808
9. סיכויי הבקשה לביטול פסק-הבוררות לא גבוהים באופן המקיים עילה לדחיית הבקשה להפקדת ערובה למילוי פסק-הבוררות.....	810
10. המבקשים לא השכילו להצביע על טעות יסודית בפסק-הבוררות ביישום הדין אשר יש בה כדי לגרום לעיוות דין - נדחתה בקשת רשות ערעור.....	811
11. לא עלה בידי המבקש להצביע על התקיימות התנאים הקבועים בסעיף 29(ב) לחוק למתן רשות ערעור על פסק-הבורר.....	813
12. לא התקיימו התנאים למתן רשות ערעור על פסק-בוררות ועל עילות הביטול הנטענות.....	814
13. לא עומדת למשיב זכות ערעור למותב בוררים נוסף בבית-הדין של מכבי.....	815
שער ו': חיובי הבורר ושכרו.....	819
פרק א': אחריות הבורר - סעיף 30 לחוק.....	819
1. הדין.....	819
2. כללי.....	819
3. היחס בין סעיף 11 לחוק וסעיף 30 לחוק.....	820
4. היחס בין סעיף 8 לפקודת הנזיקין (חסינות) לבין סעיף 30 לחוק הבוררות.....	820
5. משוא פנים.....	821
6. התפטרות בורר ותחולת סעיף 30 לחוק.....	821
7. התובע לא עמד בנטל להוכיח טענותיו ברף הגבוה הנדרש להוכחת מעילה באמון לצורך הטלת אחריות על הנתבעת.....	822
8. נטל ההוכחה על הטוען להעברת הבורר מתפקידו.....	823
9. חסינות הבורר בפני תביעת נזיקין למעט זו הנובעת מהפרת חובת האמון האמורה בסעיף 30 לחוק.....	824
10. תביעת נזיקין נגד בורר עקב הפרת החובות המוטלות עליו מכוח סעיף 30 לחוק.....	825
פרק ב': שכר הבורר - סעיף 31 לחוק.....	827
1. הדין.....	827
2. חובת התשלום.....	827
3. תשלום על-ידי צד אחד.....	827
4. סמכות הבורר לאכוף את תשלום שכר-טרחתו.....	829

5.	לא היתה הסכמה מצד הצדדים לבוררות להיקף שעות העבודה הבלתי-צפוי והבלתי-סביר שבגינו חייב המבקש, בעיקר בעבור כתיבת פסק-הדין	832
6.	באין טענה לקיומה של עילה להעברת הבורר מתפקידו, אין מקום ואין סמכות לדון בשאלת גובה שכרו של הבורר	834
7.	בעל דין אינו רשאי לעצור על דעת עצמו הליך בוררות וככל שהוא מחליט גם שלא לשלם את שכרו של הבורר, הוא חשוף לתביעה מצד הבורר לתשלום שכר-הטרחה - התקבלה תביעה לתשלום שכר טרחת בורר	835
	פרק ג': הפחתת שכר הבורר - סעיף 32 לחוק	837
1.	הדין	837
2.	כללי	837
3.	שכר מוגזם איננו עילה להעברת הבורר מתפקידו	838
4.	טרם הבשילה זכאות המבקש להגיש בקשה להפחתת שכר	839
5.	יש לראות בכל חשבונות שכר-הטרחה שנשלחו על-ידי הבורר במהלך הליכי הבוררות, למעט חשבון שעות ההכנה הראשון ששלח הבורר, כחשבונות אשר נקבעו על דעת הצדדים, וממילא לא התקיים התנאי הנדרש להתערבות בית-המשפט	840
6.	תביעת שכר-טרחה שלא שולם	841
	פרק ד': זכות עיכוב - סעיף 33 לחוק	845
1.	הדין	845
2.	כללי	845
3.	טענה כי פסק-הבורר הוא נוקמני - דחיית הטענות נגד הבוררות	847
4.	הטלת קנס - פגיעה במראית פני הצדק - העברת הדיון מן הבורר	847
5.	גם אם הבורר לא שעה להצעת בית-המשפט להפחתה אין לכפותו	848
	פרק ה': שכרו של בורר שהועבר מתפקידו - סעיף 34 לחוק	849
1.	הדין	849
2.	העיקרון	849
3.	חיוב במחצית שכר-הטרחה	849
	פרק ו': מעמד הבורר ובעלי הדין - סעיף 35 לחוק	851
	שער ז': הוראות שונות	853
	פרק א': דין המדינה - סמכויות הרשם - סעיפים 36 ו-37 לחוק	853
	פרק ב': ערעור - סעיף 38 לחוק	855
1.	הדין	855
2.	פרשנותו של סעיף 38 לחוק	855
2.1	היקף פרישת ההוראה	855

2.2 ההתנגשות בין הוראת סעיף 38 לחוק הבוררות להוראת סעיף 17 לחוק השפיטה 857

2.3 לאחר שהסכסוך הוכרע בבוררות ולאחר שפסק-הבוררות אושר אמות-המידה למתן רשות ערעור מצומצמות אף יותר. הבקשה אינה עומדת באמות-מידה אלה 858

2.4 פירוק פסק-הדין לרכיבים שונים - ערעור בזכות או רשות ערעור 860

2.5 סיכום 860

3. החלטות ביניים וסעיף 38 לחוק 861

4. קיים קשר ענייני הדוק בין פסק-הבוררות לבין פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי 861

5. בדין קבע בית-המשפט המחוזי כי דווקא אי-מינוי בורר יחתור תחת יעילות ההליך 862

6. פרשנות מרחיבה להוראת סעיף 38 לחוק הבוררות 863

7. סעיף 38 לחוק הבוררות - הסעיף יושם לא רק על החלטות בענייני בוררות המנויות במפורש בחוק הבוררות, אלא גם על החלטות העוסקות בענייני בוררות שונים הקשורים "בקשר ענייני הדוק" לחוק הבוררות 863

פרק ג': שמירת זכויות וחובים - סעיף 39 לחוק 865

1. הדין 865

2. כללי 865

2.1 תביעה על-סמך עילת הפסק 865

2.2 תביעה על-פי הפסק אינה מהווה "מקצה שיפורים" להליך הבוררות 865

2.3 תביעה על-פי הפסק הינה חלופה לאישור הפסק 866

2.4 תביעה על יסוד עילת הפסק - טענות הגנה 866

2.5 התביעה לא התבררה לגופה ולכן לא ניתן לדחות אותה אלא רק למחוק אותה 866

2.6 סיכום 867

3. הסכם בוררות בעל-פה 868

שער ח': בורות - הלכות שונות - שנת 2024 869

פרק א': בית-משפט עליון 869

1. החלטה על מינוי בורר לפי סעיף 8 לחוק נמצאת בשיקול-דעתה של הערכאה הראשונה הדנה בעניין, והלכה היא כי אמת-המידה להתערבות בכגון זה הינה מצומצמת ביותר 869

2. חרף ניסיונו של המבקש למסגר את טענותיו תחת עילת הביטול שבסעיף 24(7) לחוק, הלכה למעשה מדובר במצבור טענות ערעוריות במהותן לגבי קביעותיו וממצאיו של הבורר, שאינן מקימות כל עילה לביטול פסקו 869

3. הסעד לו עותרת המבקשת בתביעתה העיקרית הוא סעד הצהרתי שלפיו לא יוכלו המשיבים לפנותה מהדירה מכוח פסק הבוררות והפסיקתא שניתנו נגד בן זוגה.....	870
4. לא היה מקום לתת רשות ערעור ולקבל את הערעור על החלטת בית-משפט השלום מבלי לאפשר לה להציג טענותיה - סעיף 5 לחוק הבוררות.....	871
5. טענות הנוגעות לאופן ניהול הליך הבוררות, בהן טענות כי לא היו צד להליך אשר התנהל בהיעדרם, וכי פסק הבורר הושג במרמה - סעיף 10)24 לחוק.....	871
6. טענת בא-כוח המערערת בדבר מתן החלטה על-ידי בית-המשפט בהליך הבוררות בחוסר סמכות, נטולת יסוד - סעיף 38 לחוק הבוררות.....	872
7. התניה על הוראות חוק כופות באמצעות תניית ברירת דין - סעיף 3 לחוק הבוררות.....	873
8. צד שלא מעלה טענה לחריגת הבורר מסמכותו בהזדמנות הראשונה במהלך הליך הבוררות, מנוע מלהעלותה לראשונה בתום ההליך - סעיף 5)24 לחוק הבוררות.....	873
9. בקשת הביטול הוגשה באיחור - סעיף 22 לחוק הבוררות.....	874
10. כאשר צדדים לבוררות קופאים על שמריהם במשך תקופה ארוכה, מבלי לקדם את ההליך, הדבר עשוי להוביל למסקנה כי הסכם הבוררות פקע בשל זניחתו - סעיף 8 לחוק הבוררות.....	875
11. טענת המבקשים כי הבורר חרג מסמכותו - סעיף 24 לחוק הבוררות.....	876
פרק ב': בית-משפט מחוזי.....	877
1. ההבדל שבין פסק ביניים לפסק בורות - סעיף 23(א) לחוק הבוררות.....	877
2. הסמכות להטיל עיקול במסגרת הליכי בורות - סעיף 16(א) לחוק הבוררות.....	878
3. האם הוסכם על ערעור בזכות בפני בורר, או שמא ערעור ברשות בפני בית-משפט? - סעיף 21 לחוק הבוררות.....	878
4. אם החלטת הבוררת מהווה פסק ביניים שניתן להגיש בקשה לביטולו או החלטה אחרת? - סעיפים 24(3) ו-24(7) לחוק הבוררות.....	879
5. הבוררת לא נתנה למבקש הזדמנות להתייחס לסוגייה המשפטית שהועלתה על-ידי הבוררת מיוזמתה, ולא על-ידי המשיב, והזכרה לראשונה רק בפסק הבוררות - סעיף 24 לחוק.....	879
6. שיקול-הדעת הרחב במיוחד המסור לערכאה הדיונית ביחס לעיכוב הליכים לפי סעיף 5 לחוק הבוררות.....	880

7. האם ניתנו לבורר סמכויות בכל הקשור בקביעת בעלות בנכסים
מושא הבוררות באופן שהכרעתו תהיה בעלת תוקף קנייני? - סעיף 11
לחוק הבוררות 881